

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUČNI MAGAZIN

HRVATSKI VOJNIK

Broj 576 • 19. travnja 2019. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

CIJENA 10 KUNA

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

S HRVATSKIM VOJNICIMA U OPERACIJI

UNIFIL

RAZGOVOR
BOJNIK SINIŠA ŠLIBAR

ZAPOVJEDNIK 2. HRVCON-a
U OPERACIJI POTPORE MIRU
UNIFIL

ASDA
IDE DALJE

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA
9 1771330 500003
0 1 6 1 9

BITKA NA KRBAVSKOM POLJU

Katastrofalan poraz iz 1493. označio je početak iscrpljujućeg stogodišnjeg obrambenog rata protiv Osmanlija, ali i produbio krizu unutar Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva, koje će početi odbrojavati svoja posljednja desetljeća... [str. 44]

BROJ 576 | 2019

SADRŽAJ

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVО / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr), Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Petra Kostanjšak (petra.kostanjsak@mohr.hr), Iva Hugo, Martina Butorac, Doris Ravlić

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić, Prijevod: Dubravka Marić (dmarić@mohr.hr), Iva Hugo, Fotografi: Tomislav Brandt, Mladen Čobanović

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković, Predrag Belušić, Marketing: Mila Badrić Gelo, tel: 3784-243; fax: 3784-322, Tisk: Znanje d.o.o., Mandičeva 2, Zagreb

Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

RUČNI SAT, ALI I MOBITEL

Nubia Alpha, hibrid dvaju pametnih uređaja: sata i telefona, koji je Nubia predstavila na MWC-u, može se od 8. travnja nabaviti u Kini. Trebao bi imati sve mogućnosti pametnog telefona, ali nosi se kao ručni sat. [str. 51]

S HRVATSKIM VOJNICIMA U OPERACIJI UNIFIL

NIJE VIŠE NOVOST AKO KAŽEMO DA SU HRVATSKI VOJNICI PREPOZNATI I CIJENJENI KAO VRHUNSKI PROFESIONALCI I DA IH LOKALNO STANOVNIŠTVO U KOJOJ GOD MISIJI ILI OPERACIJI BILI DOŽIVLJAVA KAO ISKRENE PRIJATELJE I PARTNERE.

TIJEKOM POSJETA PRIPADNICIMA 2. HRVATSKOG KONTINGENTA (HRVCON) U LIBANONU JOŠ JEDNOM SMO SE UVJERILI U SVE VRIJEDNOSTI KOJE NAŠI VOJNICI IMAJU, ŠTO NAS JE, NE PRVI PUT, ISPUNILO ISTINSKIM PONOSOM...
[str. 22]

MORH I OSRH

ASDA

ASDA ide dalje [4]

RAZGOVOR

kontraadmiral René TAS,
pomoćnik načelnika Stožera ACT-a
za sposobnosti [10]

RAZGOVOR

brigadir Mario LILIĆ,
zapovjednik Središta za borbenu obuku
Zapovjedništva za obuku i doktrinu
"Fran Krsto Frankopan" [12]

VOJARNA "PUKOVNIK MARKO ŽIVKOVIĆ"

Američki F-16 u posjetu HRZ-u [15]

POČASNO-ZAŠTITNA BOJNA

Solidarnost i humanost kao temelj
zajedništva [19]

RAZGOVOR

bojnik Siniša ŠLIBAR,
zapovjednik 2. HRVCON-a u operaciji
potpore miru UNIFIL [20]

VOJNA TEHNIKA

VOJNA INDUSTRIJA

Više od očekivanog [28]

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2019.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

Pratite nas i na
društvenim mrežama

 ASDA

Postane li ASDA u budućnosti tradicionalna izložba u punom smislu riječi, njezino peto izdanie, održano u Spaladium Areni u Splitu od 10. do 12. travnja, ostat će zapamćeno kao jedno od značajnijih. Naime, rekordni brojevi u svim segmentima, tj. dosad najviše izlagača, zemalja te izaslanstava, pokazuju da se učvrstila na itekako punom svjetskom zemljovidu sličnih događanja. ASDA ima svoj ugled, značaj i kvalitetu, koja ponekad i prelazi granice tržišta srednje i jugoistočne Europe, kojem je primarno namijenjena. A ti rekordi i taj značaj doveli su do najvažnijeg, onog što do samog otvaranja nije bilo službeno potvrđeno: ASDA ide dalje! Potpredsjednik Vlade i ministar obrane RH Damir Krstičević i direktor organizatora izložbe, američke tvrtke TNT Productions, Justin Webb potpisali su protokol o daljnjoj suradnji MORH-a i TNT Productionsa, kojim je najavljeno da će se ASDA organizirati i u idućim godinama. Detalji još

ASDA IDE DALJE

Uz rekordan broj izlagača, posjetitelja i stranih izaslanstava, peto izdanje Jadranске vojne i zrakoplovne izložbe i konferencije donijelo je i nekoliko novih sadržaja, kojima je postala još kvalitetnija i atraktivnija. Uz svesrdnu pomoć MORH-a i Hrvatske vojske, izložba će se nastaviti održavati i u idućim godinama...

nisu poznati, vjerojatno će tek biti razrađeni, no kad je značaj izložbe gospodarski, vanjsko-politički i vojni, kad imate 185 (75 hrvatskih i 110 stranih) izlagača, kad su tu Šestan-Busch, Brodosplit, HS Produkt i DOK-ING, ali i Lockheed Martin, Elbit, Rheinmetall, Rafael, MBDA, Bell i mnogi drugi, kad svi oni imaju interes za predstavljanje na ASDA-i, tad je jasno da nema

razloga da se ona ne održi 2021., 2023., 2025... Izložbu su posjetila i 33 strana izaslanstva. To pokazuje da je ASDA, zahvaljujući i Vladi RH koja je kao i uvijek preko MORH-a davala ključnu potporu organizaciji, prepoznata kao vrlo bitno mjesto susreta državnih i vojnih predstavnika sa vezničkim i partnerskim zemaljama. Ako bismo ukratko sumirali povijest ASDA-e prema statistič-

Domagoj VLAHOVIĆ, snimili Mladen ČOBANOVIĆ, Josip KOPI

Potpredsjednik Vlade i ministar obrane RH Damir Krstičević i direktor organizatora izložbe, američke tvrtke TNT Productions, Justin Webb potpisali su protokol o daljnjoj suradnji MORH-a i TNT Productionsa, kojim je najavljeno da će se ASDA organizirati i u idućim godinama

“Bez jake obrambene industrije nema ni jake vojske”

vio je padati. Četvrta ASDA, održana prije dvije godine, izazvala je dotad najveći interes domaćih izlagača, dok je broj stranih bio manji, ali stabilan, no rekordan je bio broj izaslanstava. A kakvi su brojevi s ASDA-e 2019, već smo rekli.

Tri dana u Splitu ponekad su izgledala poput malog samita ministara ili načelnika. Uz ministra Krstičevića i načelnika Glavnog stožera OSRH generala zbora Mirka Šundova, na ASDA-i je bilo još šest ministara obrane (Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Filipina, Gruzije, Kosova, Slovenije), dva zamjenika ministra (Albanije i Sjeverne Makedonije) i tri načelnika GS-a (Ukrajine, Mađarske, Kosova). Naravno, to je iskoristeno za niz bilateralnih sastanaka. Koliko je takvih sastanaka bilo među predstavnicima državnih, gospodarskih i znanstveno-obrazovnih institucija nemoguće je nabrojiti, no sva tri dana

kim podacima, mogli bismo zaključiti da je prva izložba 2011. bila velika i zahvaljujući početnom osluškivanju tržišta. Na drugom izdanju, 2013. godine, broj domaćih i stranih izlagača bio je smanjen zbog gospodarske krize koja je u Hrvatskoj još bila aktualna, a i trendovi na svjetskom tržištu vojne opreme i naoružanja bili su u slabljenju. Na izložbu 2015. došao je veći broj stranih izlagača, doduše, još uvek manji nego 2011., a broj domaćih nasta-

U prigodnom obraćanju na svečanom otvaranju ASDA-e 2019 potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević rekao je: "Ovogodišnja ASDA najveća je do sad. Ova izložba potvrdila se kao prvorazredan poslovni događaj, mjesto upoznavanja s novim proizvodima i tehnologijama." Ukažujući i na širi značaj izložbe za Hrvatsku, istaknuo je kako je sigurnost Hrvatske kao članice NATO-a velika, no to ne znači da se svi koji su za nju zaduženi mogu opustiti, nego da trebaju razvijati sve potencijale odgovora na moguće prijetnje. "Osobito smo ponosni na hrvatsku obrambenu industriju, koja se nametnula na zahtjevnom svjetskom tržištu i oprema Hrvatsku vojsku. Bez jake obrambene industrije nema ni jake vojske, stoga ćemo joj i dalje davati svu moguću potporu," poručio je ministar, zaključivši kako je ova manifestacija snažan doprinos razvoju hrvatske obrambene industrije i hrvatskog gospodarstva.

Izaslanik Predsjednice RH Zrinko Petner istaknuo je velik broj izlagača, izaslanstava i sudionika, dodavši da je ASDA opet pomaknula granice. Izložba je primjer sinergije "zlatnog trokuta" – države te gospodarskih i znanstvenih institucija – koja je ključ sustava domovinske sigurnosti, naglasio je.

ASDA**ASDA i BSDA**

Ne treba pretjerivati i govoriti da će ASDA ikad biti na razini gigantskih i bogatih međunarodnih izložbi kao što su Eurosatory, IDEX ili DSEI, ruske Armije ili američkih manifestacija na kojima svaka grana ili područje obrambene industrije ima veliku izložbu. No, ASDA sigurno dobro ispunjava svoju namenu i zacrtane ciljeve, a zapravo je najveća na širem geografskom području. Za usporedbu, na sedmom izdanju izložbe BSDA (*Black Sea Defense & Aerospace*), koju je TNT Productions organizirao u Bukureštu u svibnju prošle godine, u stanovništvo pet puta brojnijoj Rumunjskoj, na većem i trenutačno aktivnijem obrambenom tržištu zemalja oko Crnog mora, sudjelovalo je 270 izlagača iz 25 zemalja. Da se razumijemo: dvije izložbe nisu konkurenti, čak se i dobro nadopunjaju. Konačno, izložbu BSDA 2018 posjetilo je visoko hrvatsko izaslanstvo na čelu s predsjednikom Vlade Andrejom Plenkovićem i ministrom obrane Damirom Krstičevićem, a među izlagačima našle su se hrvatske tvrtke Agencija Alan, Čateks, Galeb, Galko, HS Produkt, Kap-ko, Odjeća i Šestan-Busch.

HRVATSKI CILJEVI NA IZLOŽBI ASDA

- međunarodna promocija i afirmacija hrvatskih proizvođača naoružanja i vojne opreme
- doprinos MORH-a i OSRH gospodarskom razvoju RH
- upoznavanje s novorazvijenim sustavima iz područja domovinske sigurnosti i vojne tehnologije
- razvijanje te jačanje suradnje s prijateljskim i partnerskim zemljama
- promocija vojnog poziva i vojnog obrazovanja

ASDA OD 2011. DO 2019.

Izložba	hrvatski izlagači	strani izlagači	izlagači - broj zemalja	državna i vojna izaslanstva
ASDA 2011	54	84	23	18
ASDA 2013	51	55	19	25
ASDA 2015	46	73	24	28
ASDA 2017	63	68	22	33
ASDA 2019	75	110	26	33

u Spaladium Areni bilo je vrlo živo, a nadamo se da će najviše koristi od toga imati hrvatsko gospodarstvo, hrvatska obrambena industrija i Hrvatska vojska, zapravo cijela Hrvatska. Ne smije se zaboraviti ni doprinos Splitsko-dalmatinske županije i

Grada Splita, koji su dali veliku potporu organizaciji, istodobno se i sami promovirajući kao atraktivna poslovna, ali i turistička destinacija. ASDA je bila otvorena za Splitane i njihove goste: ulaz je bio slobodan sva tri dana (naravno, uz prethodnu

Izložba naoružanja i vojne opreme Hrvatske vojske za građane i goste Splita

Povodom izložbe ASDA, Hrvatska vojska u neposrednoj je blizini Spaladium Arene, na ulazu u vojarnu "Admiral flote Sveti Ljetica-Barba" postavila taktičko-tehnički zbor vojne opreme i naoružanja koje koristi. Građani Splita, posebno učenici i studenti, ali i turisti, kojih je u Splitu priličan broj i u travnju, dakle predsezoni, mogli su vidjeti gotovo sve najbolje i najatraktivnije od tehnologije koju Hrvatska vojska ima. Bili su tu helikopter OH-58D Kiowa Warrior, borbeno oklopna vozila Patria, tenk M-84, samohodna haubica PzH 2000, borbeno vozilo pješaštva M-80, vozila za protuminsku zaštitu MRAP, vučena haubica D30, lako oklopno vozilo Iveco M-65E, protubrodska raketa RB-15B, različiti minobacači, besposadne letjelice i ronilice, ronilačka oprema te cijeli niz pješačkog naoružanja, uključujući pištolj HS 2000, puške VHS-2, snajpere hrvatske proizvodnje i još puno toga... Uz svaki od tih sustava bili su hrvatski vojnici koji se njim služe na terenu, spremni stručno i ljubazno odgovoriti na pitanja posjetitelja. Na izložbi je bio i postavljen šator u kojem su svi koji bi željeli postati časnici Hrvatske vojske mogli dobiti informacije o sveučilišnim studijskim programima Hrvatskog vojnog učilišta.

 ASDA

Močni i respektabilni

Svaka čast izložbenom prostoru u Spaladium Areni, ali najatraktivniji dio ASDA-e uvijek je demonstracija uživo, kojom nas svaki put neposredno nakon svečanog otvorenja impresioniraju pripadnici Hrvatske vojske. Iskreno, do zadnjeg časa nismo vjerovali da će se demonstracija održati jer Split je tog dana pogodila obilna kiša, koja je najjača bila upravo u podne kad je vježba počinjala. Scenarij je podrazumijevao neke od najzahtjevnijih taktičkih radnji, kao što je spuštanje ljudi iz helikoptera na palubu broda. No, čini se da pripadnicima Hrvatske ratne mornarice, Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i Zapovjedništva specijalnih snaga prolom oblaka nije smetao da pokažu dio onog što mogu ne samo svojim kolegama iz MORH-a i HV-a, predstavnicima elitnih hrvatskih i svjetskih tvrtki obrambene industrije, nego i stranim izaslanstvima. Ukratko, pripadnici različitih grana i rođova prikazali su dostignute sposobnosti združenog djelovanja postrojbi, ali i dio kvalitetnih proizvoda hrvatske obrambene industrije kojima su opremljeni pripadnici Hrvatske vojske. Svojevrsnu premijeru imala je novoustrojena Satnija mornaričko-desantnog pješaštva, kao i prototip obalnog ophodnog broda OOB-31 "Omiš". Satnija je, kako nam je objasnio načelnik Stožera i zamjenik zapovjednika HRM-a komodor Damir Dojković, vrlo brzo dosegnula inicijalne operativne sposobnosti za provedbu pomorsko-zračnog desanta kao najsloženijeg sadržaja pomorske borbene operacije.

"Ništa ne može spriječiti Hrvatsku vojsku. Vojnici su pokazali združene sposobnosti, uvježbanost, spremnost za izvršenje svih zadaća. Ukratko, pokazali su da su močni i respektabilni," istaknuo je ministar Krstičević čestitajući sudionicima.

Panel Hrvatska obrambena industrija i nove tehnologije

Kako smo istaknuli, ASDA treba biti puno više od običnog izlagačkog sajma, mora nuditi više sadržaja kroz koje se razvija interakcija tvrtki obrambene industrije, državnih i obrambeno-sigurnosnih institucija te znanstvene i akademiske zajednice. Upravo je s tom svrhom u sklopu ASDA-e prvi put u organizaciji MORH-a i dnevnom lista Slobodna Dalmacija održan međunarodni panel predvodnika obrambene industrije pod nazivom Hrvatska obrambena industrija i nove tehnologije.

Uz predstavnike vodećih tvrtki hrvatske i svjetske obrambene industrije koje su izlagale na ASDA-i 2019, panel su pratila brojna strana državna i vojna izaslanstva, predstavnici MORH-a, Hrvatske vojske, organizatora ASDA-e američke tvrtke TNT Productions, Hrvatske gospodarske komore, stručnjaci za sigurnost, vojni analitičari i drugi.

O novim tehnologijama u obrani govorili su načelnik GS OSRH general zboru Mirkо Šundov i profesor Marinko Ogorec, inače stručni suradnik Hrvatskog vojnika, osvrnuvši se na mogućnosti napretka i povećanja sigurnosti koje one mogu donijeti, ali i na potencijalne opasnosti i prijetnje koje mogu prouzročiti.

Sudionici panela bili su direktor prodaje DOK-ING-a Subeije Kalo, direktor HS Producata Željko Pavlin, potpredsjednik Lockheed Martina (SAD) za Europu Jonathan Hoyle, direktor razvoja Rafaela (Izrael) Amihai Dekel i izvršni direktor Šestan-Buscha Goran Basarac. Panelisti su iznosili iskustva i mišljenja iz vlastitih proizvodnih područja, govorili o aktualnim projektima, ali i prvcima u kojima bi se njihove niše mogle razvijati u budućnosti. Govorili su i o mogućnostima uvezivanja različitih tehnologija u jedinstvene sustave, ali i o rizicima koje te tehnologije donose. Tijekom dva sata moglo se čuti puno zanimljivog, što je i nadilazilo područje isključivo hrvatske obrambene industrije. Posebno je zaintrigirala činjenica da su predstavnici hrvatskih tvrtki iznosili jednako zanimljive činjenice i primjere te pokazali da rade na futurističkim projektima jednakim intenzitetom kao i njihovi kolegi iz svjetskih giganata Lockheed Martina i Rafaela. Vjerujemo da će slični paneli biti održavani i na budućim izdanjima ASDA-e, možda i u većem broju i s predstvincima još više institucija. To je posredno najavio i direktor tvrtke TNT Productions Justin Webb. Zahvalio je MORH-u i Slobodnoj Dalmaciji na organizaciji panela te dodao da je to događaj koji je potreban kako bi ASDA nastavila rasti.

Sav prihod od prodaje ulaznica za Jadransku vojnu i zrakoplovnu izložbu i konferenciju ASDA 2019 doniran je Zakladi vojne solidarnosti

Hrvatski Vojnik

broj 576 / 19. travnja 2019.

9

najavu), što i nije česta praksa na manifestacijama takvog tipa.

Izložbeni prostor s rekordnim brojem tvrtki izgledao je zaista impresivno. Bilo je vrlo zanimljivih izložaka i prezentacija (o tome više u posebnom tekstu u vojnostručnom dijelu Hrvatskog vojnika). Iako je Spaladium Arena velika, može se reći da je 185 izlagачa prilično popunilo njegove četverne metre pa je pitanje kako će se prostor organizirati ako se trend nastavi i bude još više tvrtki. To su, međutim, slatke brige za TNT Productions koji, vjerujemo, već idućeg tjedna počinje pripreme za iduću ASDA-u. U tome će i dalje imati veliku pomoć MORH-a koji zaista, ali zaista, ulaže svoje brojne kapacitete kako bi izložba bila uspješna. To je, uostalom, na otvorenju potvrdio direktor TNT Productions Justin Webb, opisavši potporu hrvatske Vlade i MORH-a kao ključnu, trajnu i entuzijastičnu. ■

Ministar Krstičević s ministrima obrane Filipina i Gruzije

U sklopu posjeta dvaju izaslanstava Jadranskoj vojnoj i zrakoplovnoj izložbi i konferenciji (*Adriatic Sea Defense & Aerospace Exhibition and Conference – ASDA 2019*), potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević susreo se u vojarni "Admiral flote Sveti Letica-Barba" u Splitu s ministrom obrane Filipina Delfinom Lorenzanom i ministrom obrane Gruzije Levanom Izorijem.

Na sastanku s ministrom Lorenzanom potvrđeni su dobri i prijateljski odnosi dviju zemalja, a razgovaralo se o perspektivama daljnog intenziviranja bilateralne obrambene suradnje te aktualnim globalnim i regionalnim sigurnosnim izazovima.

Ministar Krstičević upoznao je ministra Lorenzana s aktualnostima u radu Ministarstva obrane i Hrvatske vojske te aktivnim doprinosom Republike

Hrvatske kao članice NATO-a, UN-a i Europske unije u očuvanju globalne sigurnosti.

Ministri su potpisali tom prigodom Memorandum o suglasnosti o obrambenoj suradnji između Ministarstva nacionalne obrane Republike Filipina i Ministarstva obrane Republike Hrvatske.

Na sastanku s gruzijskim ministrom Izorijem također su potvrđeni dobri odnosi dviju prijateljskih zemalja i izražena je želja za dalnjom suradnjom. Ministri su razgovarali o sigurnosnoj situaciji i izazovima u područjima jugoistoka Europe i južnog Kavkaza, kao i o nastavku suradnje u procesu izgradnje obrambenih sposobnosti i priprema Gruzije za punopravno članstvo u NATO-u. Ministar Krstičević pozdravio je gruzijske reforme, koje su provedene u skladu s euroatlantskim aspi-

racijama, te naglasio kako je Hrvatska otvorena za suradnju u pogledu prijenosa svojih iskustava na putu pristupanja Gruzije u NATO i EU.

Ministar Izoria zahvalio je hrvatskoj strani zbog doprinosa izgradnji obrambenih sposobnosti Gruzije. Ministri Krstičević i Izoria susreli su se u Splitu s dvama gruzijskim časnicima koji su na školovanju u Hrvatskoj. Ministri su potpisali i Zajedničku izjavu, koja simbolizira predanost jačanju dobrih bilateralnih obrambenih odnosa.

U sklopu ovogodišnjeg, petog po redu izdanja ASDA-e, filipinska i gruzijska izaslanstva održala su sastanke s nekoliko hrvatskih tvrtki obrambene industrije.

OJI

Ministar Krstičević upoznao je ministra Lorenzanu s aktualnostima u radu Ministarstva obrane i Hrvatske vojske te aktivnim doprinosom Republike Hrvatske kao članice NATO-a, UN-a i Europske unije u očuvanju globalne sigurnosti

Na sastanku s gruzijskim ministrom Izorijem potvrđeni su dobri odnosi dviju prijateljskih zemalja i izražena je želja za dalnjom suradnjom

**kontraadmiral
René TAS,
pomoćnik načelnika
Stožera ACT-a za
sposobnosti**

izdanjem i hrvatskim domaćinstvom?

Iznimno smo zadovoljni, o čemu govore i mnoge pohvale svih sudionika ovog TIDE Sprinta za izvrsnu organizaciju, odličnu atmosferu i predivan krajolik. Sretni smo što ostvarujemo odličnu suradnju s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske, koje je preporučilo da se konferencija održi ovdje u Splitu te nam pružalo potporu i sigurnost tijekom njezina planiranja i provedbe. Drago nam je i što je načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske general zbora Mirko Šundov održao uvodni govor prvog dana TIDE Sprinta.

Koje su još aktivnosti ACT-a povezane s TIDE Sprintom?

područja. Njihova je zadaća pobrinuti se da ono što poduzmu zadovoljava potrebe stručnih zajednica i grupa koje razvijaju naše sposobnosti potpore donošenju odluka. Svaka je glavna tema važna i teško je izdvojiti samo jednu. Međutim, kako je TIDE Sprint usmjeren na budućnost, moglo bi se raspravljati o temama poput znanosti o podacima (*data science*) te NATO-ove potrebe da se posveti pitanjima vezanim uz interakciju ljudi i strojeva. Komunikacija je druga značajka TIDE Sprinta i to je dogadjanje prilika za istraživanje inovativnih načina poboljšanja razmjene kritičnih informacija među vojnicima sve do razine pojedinca i voda.

Je li moguće kvalitativno ocijeniti koliko je zaključaka s do-

HRVATSKA JE VRLO CIJENJENA

"KAO I OSTALE ČLANICE NATO-a, HRVATSKA JE PREDANA OČUVANJU MIRA TE REALIZACIJI NAŠIH OSNOVNIH ZADAĆA, A TO SU KOLEKTIVNA OBRANA, UPRAVLJANJE KRIZAMA I ZAJEDNIČKA SIGURNOST. NATO NE BI MOGAO ŽELJETI VIŠE I RADUJE SE NA-STAVKU IZVRSNE SURADNJE KOJU DANAS UŽIVAMO..."

U Splitu je od 25. do 29. ožujka održana proljetna konferencija NATO-ova Zapovedništva za transformaciju (ACT) TIDE Sprint, koja je okupila gotovo 400 sudionika iz 30 zemalja – članica NATO-a i partnera – uključujući nacionalne predstavnike, predstavnike NATO-ovih zapovedništava i agencija, akademске zajednice te globalnih tvrtki i industrije specijalizirane za područje komunikacija i informacijske tehnologije. Glavni predstavnik ACT-a bio je naš sugovornik – nizozemski kontraadmiral René Tas, pomoćnik načelnika Stožera ACT-a za sposobnosti, koji nam je opisao sadržaj i značaj konferencije, ali i drugih aktivnosti povezanih s njom.

Konferencija TIDE Sprint održava se još od 2005. dvaput godišnje. Riječ je o stručnom forumu koji podržava saveznike unutar NATO-a i partnere u nastojanjima za postizanje Day Zero interoperabilnosti. Kontraadmirale Tas, konferencija je prvi put održana u Hrvatskoj. Koliko ste zadovoljni splitskim

TIDE Sprint jedna je u nizu NATO-ovih aktivnosti u čijem je središtu interoperabilnost. Konkretno, dio je onog što zovemo Kontinuumom interoperabilnosti (*Interoperability Continuum*), niza ACT-ovih događanja koja pomažu Savezu i partnerskim zemljama da ugrade interoperabilnost u svoje sposobnosti potpore donošenju odluka. Ideje nastaju i formiraju se na TIDE Sprintu, no testiraju se na TIDE Hackathonu i CWIX-u, nakon čega slijede dodatne provjere i, konačno, verifikacija. U konačnici, TIDE Sprint usmjeren je na interoperabilnost Saveza kako bismo našim vojnicima, mornarima, zrakoplovima i marincima osigurali najbolje sposobnosti.

Koje su najzanimljivije teme ove konferencije? Ukazuju li na neke nove trendove i potrebe?

Ovaj TIDE Sprint obradio je petnaest glavnih tema, a program rada svake od njih sastavili su stručnjaci iz tog

sadašnjih konferencija ACT-a uspješno implementirano u razvoju i transformaciju NATO-a?

Teško je odgovoriti na to pitanje jer na TIDE Sprintu potičemo sudionike da gledaju na buduće tehnologije i sposobnosti te osmišljavaju ideje, uzimajući pritom u obzir da, kao na svakom trstu mozgova, neke od njih neće zadovoljiti potrebe vojnika ili ih neće biti moguće implementirati zato što su previše futurističke. Međutim, imali smo puno uspjeha. Jedan je od najboljih primjera inicijativa Federated Mission Networking (FMN), u sklopu koje redovito poboljšavamo standarde i specifikacije za interoperabilnost *nultog dana*, koje su nastale na TIDE Sprintu. Ta inicijativa poboljšava sposobnosti brzog pokretanja (*plug'n'play*) računalnih sustava kako bi saveznici mogli razmjenjivati ključne informacije od samog početka operacije. Iako bi se ta brzina trebala podrazumijevati, prije je to funkcionalo uz poteš-

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Emilio TURINA

koće. Zahvaljujući aktivnostima koje smo poduzimali na TIDE Sprint, sve smo sposobniji za donošenje boljih i bržih odluka.

Oseća li se utjecaj konferencije TIDE Sprint na misije i operacije NATO-a? Proteže li se taj utjecaj do NATO-ova vojnika na terenu?

Budući da je TIDE Sprint usmjeren na budućnost, na njegove se rezultate često gleda kao na dugoročan razvoj sposobnosti; buduće autonomno skladištenje u okviru sustava logističke potpore dobar je primjer teme čije će se prave operativne koristi osjetiti tek nakon nekog vremena. Međutim, to ne daje cijelovitu sliku. Puno posla obavljenog na TIDE Sprintu trajno će poboljšati naša računala i njihovu sposobnost razmjene informacija. Za to koristimo načela i smjernice FMN-a. Na primjer, redovito pregledavamo i nadogradujemo neke od osnovnih usluga za komuniciranje, poput glasovnih i tekstualnih poruka, kako bismo na godišnjoj razini postigli značajan napredak za sustave koje naši vojnici koriste na terenu.

među članicama Saveza te implementirati strategiju za dodatne sposobnosti koje one pojedinačno ne mogu omogućiti, kao što je zapovijedanje i nadzor nad NATO-ovim operacijama.

Kakav je vaš dojam o interoperabilnosti među vojskama članica Saveza? Je li na razini koju zahtijevaju moderne vojne doktrine i tehnologije?

Važno je da svi shvatimo da interoperabilnost naših saveznika ovisi jednakom o ljudima i procesima koliko i o opremi. Imamo načine i procedure kojima možemo ispitati i potvrditi jesu li nacije koje sudjeluju u NATO-ovim misijama dorasle zadaći i interoperabilne jedna s drugom. Spomenuti Kontinuum interoperabilnosti dopušta nam razvijanje interoperabilnih sposobnosti. No,

gdje su industrija i akademska zajednica pozvane na sudjelovanje u svakom njihovu dijelu. Također imamo grupe poput NATO-ova Industrijskog foruma (NATO Industry Forum) ili NATO-ove Organizacije za znanost i tehnologiju (NATO Science and Technology Organisation – STO), kroz koje od industrije i akademske zajednice tražimo opširno, usredotočeno stručno znanje iz točno određenih područja.

Ove se godine obilježava deseta obljetnica članstva Republike Hrvatske u NATO-u. Postoje li područja u kojima bi, što se tiče ACT-a, Hrvatska mogla imati zapaženiju ulogu?

Hrvatska je vrlo cijenjena članica NATO-ove obitelji i u potpunosti je predana vrijednostima Saveza. Podupire

A ČLANICA NATO-OVE OBITELJI

Odluke u NATO-u donose se konsenzusom. Uspijeva li se konsenzus postići kad je riječ o razvoju sposobnosti Saveza?

Velika većina sposobnosti koje NATO koristi zapravo je vlasništvo 29 članica koje ga čine. Kad postoji raskorak između naših potreba i zahtjeva te onog što članice mogu osigurati, očekuje se uključivanje NATO-a i razvoj dodatnih sposobnosti sredstvima iz zajedničkog proračuna. Međutim, važno je znati da čak i u takvoj situaciji svih 29 zemalja mora postići konsenzus o tome što NATO treba osigurati i po kojoj cijeni. Primjer kritične sposobnosti koju NATO mora osigurati kao savez jest sposobnost zapovijedanja i nadzora u operacijama koje vodi. Bez toga ni njegove članice ni partnerske zemlje ne mogu primjereno upravljati svojim sposobnostima i djelovati kao jedinstvena, koherentna snaga. Trajno poboljšanje sustava zapovijedanja i nadzora ključni je smisao TIDE Sprinta.

Kako se potrebne sposobnosti definiraju i razvijaju? Je li propisana procedura za njihov razvoj?

NATO ima dobro razvijen proces obrambenog planiranja (NATO Defence Planning Process – NDPP), koji nam omogućuje sagledavanje potencijalnih prijetnji, usklajivanje najboljeg načina odgovora na njih i nakon toga planiranje potrebnih sposobnosti. U sklopu procedure potrebno je osigurati podjelu tereta pribavljanja potrebnih sposobnosti

to nije sve. Vidjeli ste mnoga izvješća s nedavno provedene vježbe Trident Juncture, na kojoj je bilo razmješteno najviše NATO-ovih snaga u Europi od kraja hladnog rata. To je najbolji dokaz interoperabilnosti NATO-a.

Možete li ocijeniti dosadašnju suradnju NATO-a, konkretno ACT-a, s civilnim sektorom, preciznije: akademskom zajednicom i industrijom? Kako vidite tu suradnju u budućnosti?

Suradnja ACT-a s akademskom zajednicom i industrijom je bitna. Kad akademska zajednica ne bi govorila što je umijeće mogućeg, a industrija što je dostupno, NATO bi imao teškoća s razvojem nužnih sposobnosti. To je pogotovo važno za područje zapovijedanja i nadzora, u kojem se znanost i tehnologija razvijaju nevjerojatnom brzinom koju bismo sami teško dostigli. Kad god je moguće, uključujemo akademsku zajednicu i industriju u svaki korak procesa razvoja sposobnosti. To uključuje događanja poput TIDE Sprinta,

niz NATO-ovih misija, uključujući KFOR, zatim operaciju u Afganistanu od 2003. godine te misiju u Iraku. Hrvatska također sudjeluje na ključnim NATO-ovim vježbama, a Split je bio domaćin nekih strateških konferencija, poput onih NATO-ova Vojnog odbora, NATO-ova Industrijskog foruma i NATO-ova Vojnoobavještajnog odbora. Kao sve članice, Hrvatska je predana očuvanju mira na svojem teritoriju i u inozemstvu te realizaciji naših osnovnih zadaća, a to su kolektivna obrana, upravljanje krizama i zajednička sigurnost. NATO ne bi mogao željeti više i raduje se nastavku izvrsne suradnje koju danas uživamo.

Je li vam ovo bio prvi boravak u Hrvatskoj?

Jest. U poslijepodnevnim i večernjim satima, nakon rada na konferenciji, obišao sam Split, a poslije TIDE Sprinta posjetio sam Dubrovnik. Slušao sam već prije o ljepotama vaše zemlje i zahvalan sam što sam ih mogao doživjeti vlastitim očima. ■

Hrvatski vojnik

brigadir **Mario LILIĆ**, zapovjednik Središta za borbenu obuku Zapovjedništva za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan"

POBOLJŠALI SMO UVJETE ŽIVOTA I RADA GOTOVO SVE OBJEKTE NA POLIGONU

Središte za borbenu obuku Zapovjedništva za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan" nedavno je obilježilo 16. obljetnicu ustrojavanja. Tim smo povodom razgovarali s njegovim zapovjednikom brigadirom Mariom Lilićem o najvažnijim vježbama koje će ove godine biti provedene na našem najvećem vojnom poligonu, "Eugen Kvaternik" na Slunju. Brigadir Lilić rekao je i koji su sve infrastrukturni radovi obavljeni na poligonu, naglasivši pritom kako su gotovo svi tamošnji objekti renovirani.

Koja je vježba provedena prošle godine na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" bila najzahtjevna?

Prošle je godine na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" bilo dosta aktivnosti, bojnih gađanja, vojnih vježbi, ali najzahtjevna i najveća bila je Velebit 18 – Združena snaga. Na poligonu je bio i vatreni završetak te vježbe, gdje su demonstrirane napadne operacije i na kojem je sudjelovalo 1100 pripadnika uz više desetaka tenkova, oklopnih vozila Patria, transporterata. Gađano je iz

helikoptera, Panzer haubica PzH 2000, višecijevnih lansera raketa, haubica, minobacača, protuoklopog i osobnog naoružanja.

Na Slunju je bilo formirano i Zapovjedništvo snaga Sjever. Ondje je bilo izmješteno Zapovjedništvo Hrvatske kopnene vojske na čelu sa zapovjednikom general-bojnikom Sinišom Jurkovićem.

Koje su sve aktivnosti predviđene za ovu godinu? Koju biste vježbu izdvajili kao najveću i najzahtjevnu?

Za ovu su godinu na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" planirane provedbe triju vježbi na zemljištu satnijskih timova sa sustavom MILES IWS u organizaciji Središta za borbenu obuku, kao ključne obučne aktivnosti u svibnju, srpnju i studenom. Istaknut ću i dvije međunarodne vojne vježbe koje su šireg spektra organizacije i provedbe, a to su Immediate Response 19 i Swift Response 19. Vježba Immediate Response tradicionalna je vježba članica inicijative A5, koja se provodi svake druge godine. Bit će

Martina BUTORAC, snimio Tomislav BRANDT

provedena tijekom svibnja i lipnja, a riječ je o jednoj od najvećih međunarodnih vježbi dosad provedenih na vojnom poligonu na Slunju. Provodit će se također na prostoru Slovenije i Mađarske, a glavnina snaga, koja iznosi gotovo 1200 sudionika s oko 100 vozila, nalazit će se na poligonu na Slunju. Na samoj će vježbi uz pripadnike Hrvatske vojske sudjelovati pripadnici iz 13 savezničkih zemalja. Bit će smješteni na poligonu i s njega će se dalje kretati prema Mađarskoj. Od ostalih vojnih vježbi jednu bih izdvojio kao najzahtjevniju u organizacijskom i provedbenom smislu, a to je TVBG Puma 19 kao glavni obučni događaj HKoV-a za ovu godinu.

Koliko je teško koordinirati sve vježbe koje se provode na vojnom poligonu i uskladiti ih sa svakodnevnim aktivnostima s obzirom na to da je poligon mjesto na kojem stalno rade i borave postrojbe HKoV-a?

SREDIŠTE ZA BORBENU OBUKU BROJ-ČANO JE MALA POSTROJBA ZAPOVJED-NIŠTA ZA OBUKU I DOKTRINU, ALI VOJNICI, DOČASNICI I ČASNICI IMAJU VELIKA ISKUSTVA IZ DOMOVINSKOG RATA I MEĐUNARODNIH VOJNIH OPERACIJA, KOJA U POSTROJBI PRIMJE-NJUJU KROZ TEMELJIT PRISTUP I DOBRU ORGANIZACIJU SVAKODNEV-NIH ZADAĆA KOJE SE PRED NJIH POSTAVLJAJU

TE POLIGONU RENOVIRALI...

Na temelju godišnjeg plana uporabe poligona, koji temeljem ulaznih dokumenata i zahtjeva izrađujemo u studenom za iduću godinu, izrađuje se tromjesečni plan uporabe u kojem se vide točni parametri aktivnosti koja se provodi na poligonu, odnosno vrijeme, broj sudionika, mjesto i aktivnost koja će se provoditi. Također, svakodnevno imamo koordinacije postrojbi na aktivnostima i postrojbi stalno smještenih na poligonu, a koje vodimo ja kao zapovjednik poligona ili moj zamjenik. Na njima se definiraju aktivnosti za nastavak tekucog dana te za idući dan.

Činjenica je da u jednom danu imamo više aktivnosti na više lokacija, kao što su vojne vježbe, bojna gađanja, pa čak i noćna gađanja iz oklopnih vozila Patria ili helikoptera Kiowa Warrior i slično. Sve te aktivnosti prati službujući vojnog poligona i koristeći sustav veza koordinira s ostalim aktivnostima koje se ondje provode. Izradu svih planova uporabe, gdje se planira do u sat svaka aktivnost na poligonu, provodi Pododsjev za planiranje uporabe poligona pri Operativnom odsjeku SBÖ-a.

Vježba Immediate Response tradicionalna je vježba članica inicijative A5, koja se provodi svake druge godine. Bit će provedena tijekom svibnja i lipnja, a riječ je o jednoj od najvećih međunarodnih vježbi dosad provedenih na vojnom poligonu na Slunju. Provodit će se također na prostoru Slovenije i Mađarske. Glavnina snaga, koja iznosi gotovo 1200 sudionika s oko 100 vozila, bit će smještena na poligonu na Slunju i s njega će se dalje kretati prema Mađarskoj.

Koji su infrastrukturni zahvati na području vojnog poligona obavljeni prošle, a koji su u planu za ovu godinu?

Prije svega moram spomenuti 2017., kad je Hrvatska kopnena vojska sama izmjestila jedan od montažnih objekata i izgradila crkvu. Sve radove obavili su isključivo naši djelatnici, njih 11 – dva iz sastava Puma, dva iz sastava samohodne haubičke bitnice, a ostali su bili iz Središta za borbenu obuku. Crkvu smo izgradili za točno šest mjeseci. Na tragu smjernice potpredsjednika Vlade i ministra obrane Damira Krstićevića puno radimo općenito na poboljšanju uvjeta života i rada. Podignuli smo visoko letvicu što se tiče samih uvjeta na poligonu, posebno smještaja. Gotovo sve objekte smo renovirali. Prošle smo godine sami, a pritom mislim prije svega na dočasnike SBO-a kojima za to odajem priznanje i zahvaljujem, renovirali i glavnu nadzorno-propusnu postaju te objekte 550, 549, 75, 76, 77. U protekle tri godine provedeli smo inženjerijsko čišćenje šikare na središnjem dijelu, u dijelu provedbe taktičkih vježbi s bojnim gađanjima na širem području Tuka, uređili kompleks pješačkih streljišta u Močilima (TP JUG), uređili područje za zrakoplovno streljište te uređili metne situacije za gađanje borbenih zrakoplova i borbenih helikoptera Kiowa Warrior u TP-u CENTAR, uređili prostor novog uništavatelja UbS-a "Drenovica", što uključuje čišćenje šikare, izradu putova i ograđivanje područja, obnovili upravljačke tornjeve na streljištima "Koturevo", "Božići" i "Poljane". Osim toga, uređili smo protuoklopno-raketno streljište "Koturevo" radi stvaranja uvjeta za gađanje pokretnih meta. Što se tiće smještaja, ističem proširenje kapaciteta za VIP smještaj u nekoliko objekata za 28 ležajeva, izgradnju smještajne jedinice u cjelini "B" za postrojbe koje dolaze na poligon s oko 200 ležajeva i kompletnim sanitarnim čvorom, obnovu smještajne jedinice u cjelini "C" u dvama objektima s oko 250 ležajeva i kompletnim sanitarnim čvorom, obnovu smještajne jedinice u cjelini "D" s oko 150 ležajeva te potpunu obnovu objekta za nadzorno-propusnu postaju (NPP-1) na glavnom ulazu u poligon. Za ovu je godinu planirano uređenje sanitarnog čvora u cjelini "D" NKO spremnosti za prihvat snaga na MVV-u Immediate Response 19, obnovu smještajnog objekta 401 s 35 ležajeva više kategorije smještaja za ustrojavanje zapovjednog mjeseta razine bojne te postavljanje i uređenje triju kontejnera za spremišta protupožarne opreme na triju lokacijama. Ističem i uređenje taktičkih pravaca s četirima prilaznim putovima na području budućeg višenamjenskog streljišta "Vukelić-Tuk" kao prve faze njegove izgradnje, uređenje i sanaciju cesta u TP-ima CENTAR i JUG, izgradnju tornja za obuku JTAC-a i prednjih zračnih kontrolora na promatračnicama "Debeli glava", uređenje prostora

RAZGOVOR

u "B" cjelini za izgradnju smještajnog objekta s oko 400 ležajeva planiranu za iduću godinu.

Koja se inačica simulacijskog sustava MILES 2000 trenutačno koristi? Može li se on koristiti na novim sustavima kao što je Panzer haubica ili Patria s oružnom stanicom 30 mm?

Sustav MILES naš je najvažniji alat za provedbu vježbi na zemljištu i ocjenjivanje satnijskog tima. Koristimo osobni sustav naoružanja MILES IWS (Individual Weapon System) i imamo komplet za vježbu jednog satnijskog tima. Također imamo sustave za Patrije koji se mogu koristiti i na nepokretnim ciljevima kao što su bunker, zgrada i slično. Za tenk M-84 imamo komplete, od kojih su svi ispravni, a za PzH 2000 nemamo komplete niti imamo saznanja postoje li.

Koristi li se simulacijski sustav MILES 2000 i na drugim poligonima?

Sustav MILES 2000 ne koristi se ni na jednom drugom poligoni u kompletном sastavu, nego samo sustav za osobni komplet s opremom za resetiranje/poništavanje.

Polygon "Eugen Kvaternik" glavni je poligon za bojna gađanja, a istodobno je u većem dijelu prirodnji rezervat. Na koji se način vodi briga o očuvanju okoliša?

Očuvanje okoliša na poligonu temelji se na Studiji utjecaja na okoliš za vojno vježbaliste "Eugen Kvaternik" Slunj iz listopada 2003., koju je izradio Urbanistički institut Hrvatske. Činjenica je da na prostoru koji pokriva vojni poligon imamo bogatstvo prirodnih resursa. Tu je rijeka Mrežnica, koja izvire na poligonu i protjeće kroz njega u duljini od 15 kilometara, zatim šume i šumsko zemljište površine 18 500 ha, zatim su tu prirodna staništa divljači. Zbog toga se posebna pažnja u fazi planiranja vojnih aktivnosti posvećuje pripremi u svrhu preventivnog djelovanja. Precizno se

Pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske koji rade i borave na vojnom poligonu na Slunjju u svakom su trenutku spremni na suradnju s lokalnom zajednicom. Bilo da je riječ o humanitarnim akcijama darivanja krvi, pomoći u vremenskim nepogodama, pomoći u izgradnji cesta, svim ostalim oblicima pomoći, nastojimo biti na raspolaganju.

definiraju sve smjernice, postupci, ograničenja, zabrane i postupanja s ciljem ugradnje u sve potrebne dokumente svake vojne vježbe kao i Elaborata vojnog poligona da ne bi došlo do ugroze niti jedne sastavnice okoliša.

Ministarstvo obrane stoga kontinuirano uz potporu OSRH, drugih nadležnih tijela te ovlaštenih tvrtki provodi mjere zaštite te prati stanje okoliša od 2006. godine, i to kvalitetu zraka, vode, tla te floru i faunu. Studijom i stalnim monitoringom dokazano je kako je opće stanje okoliša zadovoljavajuće, a vojne aktivnosti koje se provode nemaju negativan učinak na okoliš i ljudi ni na samom poligonu niti izvan njega.

Kakav je odnos s lokalnom zajednicom s obzirom na to da je poligon u blizini naseljenog mjeseta?

Pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske koji rade i borave na vojnom poligonu na Slunjju u svakom su trenutku spremni na suradnju s lokalnom zajednicom. Bilo da je riječ o humanitarnim akcijama darivanja krvi, pomoći u vremenskim nepogodama, pomoći u izgradnji cesta, svim ostalim oblicima pomoći, nastojimo biti na raspolaganju. Velik broj pripadnika i pripadnica koji rade na poligonu, bilo kao djelatne vojne osobe, bilo kao državni službenici i namještenici, ima prebivalište na području grada Slunja. To je još jedan pokazatelj kako OSRH omogućuje lokalnom stanovništvu osiguranje egzistencije radom na poligonu. Ta se suradnja razvija još od Domovinskog rata, u kojem su mnogi sinovi slunjskog kraja dali svoj obol u obrani suvereniteta domovine, da ne spominjem pijetet prema svim žrtvama koje su dale živote za slobodu. Ono što danas nastojimo izgraditi suradnja je sa svim institucijama na području grada Slunja i drugih jedinica lokalne samouprave koje graniče s poligonom.

Kakav je interes pripadnika OSRH za rad u SBO-u?

Kao zapovjednik Središta za borbenu obuku na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" moram reći da je interes pripadnika za rad u samom Središtu velik te je važan za rad i napredak poligona kao i cjelokupnih Oružanih snaga. Pripadnici SBO-a različitim su generacija. Među njima istaknuo bih one najbitnije, naše bra-

nitelje, koji su bili kamen temeljac stvaranja naše domovine i napsljetku su je i stvorili, a još su uviјek u radnom odnosu. Svoje bogato ratno iskustvo, stećeno teorijsko znanje, a i ono najvažnije – praktično, nesobično prenose na mlađi kadar, na buduće časnike, dočasnike i vojnike. Mnogi branitelji, uključujući i državne službenike i namještenike, koji su i dandanas u sustavu, njih čak 80 posto po završetku rata dodatno se obrazovalo i osposobljavalo za ključna mesta koja su potrebna samom Središtu, što na vojnim tečajevima, što u civilnim tijelima. O našim braniteljima, koji su aktivni i danas, možemo reći samo riječ hvale što svoje iskustvo, znanje i praksu nesobično ostavljaju mladim generacijama – nasljednicima koji stasaju u OSRH.

Osim branitelja, imamo i mlađi kadar. Najčešće su to djeca hrvatskih branitelja, koja su po uzoru na oca ili djeda došla raditi u SBO, jer to je njihov poligon, njihov grad o kojem su im očevi govorili – što se događalo dok su prolazili tim stazama za vrijeme rata, a i nakon završetka vojno-redarstvene operacije Oluja kojom je grad oslobođen od agresora na teritoriju RH. Napominjem da imamo i primjeran broj žena, čak 15 posto. Odnos je profesionalan i nadasve pozelan za svaku strukturu, a posebno za vojnikinje. Kao zapovjednik ponosan sam na svakog djelatnika Središta za borbenu obuku, ali, ipak je najzaslužniji rad naših branitelja – njihov ratni put, te nakon rata izvršavanje ključnih zadaća u provedbi međunarodnih vojnih vježbi kojih je u proteklih 15 godina bilo više od 50. Velik je doprinos također dan izgradnji, obnovi i uređenju vojnog poligona kao i izgradnji infrastrukture za što bolju provedbu svake međunarodne vojne vježbe i obuke jer i ovo je područje Europejske unije u kojem adekvatno s vrhunskom opremom možemo primiti svakog vojnog izaslanika, sve članice NATO-a, kao i ostale partnerske zemlje. Središte za borbenu obuku brojčano je mala postrojba Zapovjedništva za obuku i doktrinu, ali vojnici, dočasnici i časnici imaju velika iskustva iz Domovinskog rata i iz međunarodnih vojnih operacija, koja u postrojbi primjenjuju kroz temeljit pristup i dobro organizaciju svakodnevnih zadaća koje se pred njih postavljuju. ■

Martina BUTORAC, snimio Tomislav BRANDT

VOJARNA "PUKOVNIK MARKO ŽIVKOVIĆ"

"Naša je država partner Hrvatskoj od 1996., a Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu želimo pomoći u modernizaciji. Dovođenje zrakoplova F-16 gesta je kojom želimo pokazati koliko nam suradnja s Hrvatskom i Hrvatskom vojskom znači," poručio je brigadir Christopher Blomquist, zapovjednik 148. Fighter Winga Nacionalne garde Minnesota, postrojbe koja je od 5. do 8. travnja boravila u posjetu 91. zrakoplovnoj bazi na Plesu...

Pripadnici 148. Fighter Winga Nacionalne garde Minnesota s dvama američkim višenamjenskim borbenim avionima F-16 boravili su od 5. do 8. travnja u posjetu 91. zrakoplovnoj bazi Hrvatskog ratnog zrakoplovstva u sklopu bilateralne obrambene suradnje Republike Hrvatske i Sjedinjenih Američkih Država te partnerstva Republike Hrvatske i savezne države Minnesota. Bio je to prvi put da su američki avioni F-16 sletjeli na Plesu, u 91. zrakoplovnu bazu. Nakon slijetanja dvaju američkih F-16 dojmova o letu iznijeli su zapovjednik Hrvatskog ratnog zrakoplovstva brigadni ge-

neral Mato Mikić, zapovjednik 148. Fighter Winga brigadir Christopher Blomquist, zapovjednik Eskadrile borbenih aviona (EBA) pukovnik Christian Jagodić i pilot Eskadrile borbenih aviona natporučnik Šime Alić. General Mikić istaknuo je kako će naši piloti s pripadnicima Nacionalne garde Minnesota uvježbavati taktike, tehnike i procedure u skladu s NATO-ovim standardima te održati nekoliko radionica. Istaknuo je kako se suradnja s Nacionalnom gardom Minnesota odvija već niz godina i kako je savezna država Minnesota bila naš pokrovitelj. Brigadir Blomquist rekao je kako je s kolegama više puta posjetio Hrvatsku, no sad prvi put u zrakoplovu F-16. "Naša je država partner Hrvatskoj od 1996., a Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu želimo pomoći u modernizaciji. Dovođenje zrakoplova F-16 gesta je kojom želimo pokazati koliko nam ova suradnja s Hrvatskom i Hrvatskom vojskom znači," poručio je.

Zapovjednik Eskadrile borbenih aviona istaknuo je kako je posjet 148. Fighter Winga nastavak dugogodišnje suradnje Hrvatske vojske i Nacionalne garde Minnesota. "Prvi su put došli avionima i zahvaljujemo im na tome. Drago nam je što ćemo imati priliku uvježbavati ono o čemu smo dosad samo govorili," rekao je pukovnik Jagodić.

VOJARNA "PUKOVNIK MARKO ŽIVKOVIĆ"

Formaciju koju su činila dva američka F-16 dočekala su u zračnom prostoru Republike Hrvatske dva aviona MiG-21. Natporučnik Šime Alić istaknuo je kako mu je to ojačalo motivaciju i dalo poticaj za daljnji razvoj. "Vidjeti tako moćan avion u zraku kraj našeg aviona MiG-21 iznimno je iskustvo. Iz svakog se leta može puno naučiti. Zajedno ćemo vježbati i nadam se da ćemo još više naučiti tijekom razgovora s pilotima te letenja," zaključio je i dodao kako je dragocjeno svako iskustvo koje američki piloti prenesu pilotima Eskadrile borbenih aviona HRZ-a.

Drugog su dana posjeta pripadnika 148. Fighter Winga 91. zrakoplovnoj bazi HRZ-a piloti EBA-e u avionima MiG-21 proveli zajedničke letove s pilotima višenamjenskih borbenih aviona F-16. Uoči toga posjetili su ih potpredsjednik Vlade

i ministar obrane Republike Hrvatske Damir Krstičević, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH general zbora Mirko Šundov, veleposlanik Sjedinjenih Američkih Država Robert Kohorst te vojni izaslanik SAD-a u Republici Hrvatskoj brigadir Robert Mathers.

Ministar Krstičević naglasio je kako je riječ o povijesnom događaju, koji je još jedna potvrda prijateljstva i strateškog partnerstva Republike Hrvatske i Sjedinjenih Američkih Država. Prisjetio se svojeg prošlogodišnjeg posjeta Nacionalnoj gardi Minnesota i leta u američkom zrakoplovu F-16 te zaključio: "Drago mi je da ste se odazvali mojem pozivu i nadam se da ćete i vi uživati u ljepotama Hrvatske iz zraka." Veleposlanik Kohorst izrazio je zadovoljstvo posjetom pripadnika Nacionalne garde Minnesota

**zapovjednik
148. Fighter
Winga brigadir
Christopher
Blomquist**

**kadet
Antonio
Donadić**

**kadet
Josip
Jelača**

"Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu želimo pomoći u modernizaciji. Dovođenje zrakoplova F-16 gesta je kojom želimo pokazati koliko nam ova suradnja s Hrvatskom i Hrvatskom vojskom znači"

"Postati pilot bio mi je san još dok sam bio dječak, a ovakav zrakoplov najviša je stepenica i vrhunac u karijeri vojnog pilota"

"Gotovo dvije godine letim na Pilatusu i skupio sam oko 170 sati naleta. No, taj avion nije ni blizu ovom F-16, kao ni nekom drugom borbenom avionu"

Republici Hrvatskoj. "Hvala vam na pozivu i dobro suradnji. Napraviti ćemo sve da i vi dobijete borbe ne avione," rekao je te zaželio pilotima siguran let. Na prvom su zajedničkom letu hrvatski i američki piloti na visini između tisuću i šest tisuća metara uvježbavali taktičko presretanje i temeljne manevre zračne obrane iznad Slavonije, dok su se tijekom drugog leta kroz različite formacije upoznavali s lje-

potama Hrvatske, leteći na visini od oko tisuću metara iznad Kvarnera, Zadra, Like i Plitvičkih jezera. Zajedničke letove MiG-ova i američkih F-16 pratili su u vojarni "Pukovnik Marko Živković" na Plesu i kadeti budući piloti HRZ-a i sto kadeta Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman", koji su imali priliku i razgledati američke zrakoplove. Kadet pete godine obuke za vojnog pilota Josip Jelača iz

VOJARNA "PUKOVNIK MARKO ŽIVKOVIĆ"

Zadra rekao je kako američki višenamjenski borbeni avioni djeluju impozantno i moćno te ujedno pozvao mlade ljude da se prijave na natječaj za kadete vojne pilote, zaključivši kako je riječ o časnom pozivu.

"Gotovo dvije godine letim na Pilatusu i skupio sam oko 170 sati naleta. No, taj avion nije ni blizu ovom F-16, kao ni nekom drugom borbenom avionu. Tko zna, možda jednom i mi poletimo u ovakvim borbenim

avionima," rekao je budući vojni pilot.

Impresioniran američkim zrakoplovima F-16 bio je i Antonio Donadić iz Rijeke, kadet četvrte godine obuke za vojnog pilota: "Postati pilot bio mi je

san još dok sam bio dijete, a ovakav zrakoplov najviša je stepenica i vrhunac u karijeri vojnog pilota. Pozivam sve mlade da budu hrabri i da nam se pridruže." ■

Sanela LAŽETA, foto: PZB

POČASNO-ZAŠTITNA BOJNA

SOLIDARNOST I HUMANOST KAO TEMELJ ZAJEDNIŠTVA

Pripadnici Počasno-zaštitne bojne prikupili su novčana sredstva, koja su predali Centru za odgoj i obrazovanje Tuškanac, a namijenjena su opremanju kabineta za rad s djecom s teškoćama u razvoju...

U godini koju je ministar obrane proglašio godinom solidarnosti i humanosti, ukazujući na potrebu za čovjekoljubljem te razvijanjem osjećaja solidarnosti kao vrline i etičkog izazova za sve nas u ovom modernom društву, pripadnici Počasno-zaštitne bojne, kako su i najavili na svojoj obljetnici da će ustrajati u pružanju potpore civilnim institucijama kroz humanitarne programe i projekte, stupili su u kontakt sa svojim susjedima – Centrom za odgoj i obrazovanje Tuškanac i njego-

vom ravnateljicom Meri Gatin. Budući da Centar, na čelu sa stručnjacima koji provode rehabilitaciju senzorne integracije, oprema kabinet za koji su potrebne osnovne stvari kao što su strunjače, vreće za sjedenje, didaktička pomagala, pripadnici Počasno-zaštitne bojne prikupili su u tu svrhu novčana sredstva te ih predali ravnateljici Centra na druženju 11. travnja. Tom su prilikom pripadnici PZB-a zajedno sa štićenicima Centra proveli i različite preduskrnsne aktivnosti.

Zapovjednik Počasno-zaštitne bojne brigadir Elvis Burčul u svojem je obraćanju naglasio: "Hrvatska vojska nikad neće odustati od načela solidarnosti i humanosti prema potrebitima jer je to jedan od temelja zajedništva na svim razinama. Društvo mora biti sposobno dati smisao čovjeku kako bi ostvarilo svoju bit. Niti jedna zajednica ne može, bez obzira na svoju tehnološku razvijenost, napredovati ukoliko ne razvija i ne potiče solidarnost i humanost."

Ravnateljica Meri Gatin izjavila je: "Ovo iznimno veselo i lijepo druženje, koje ćemo dugo pamtit i nadamo se u skorije vrijeme ponoviti, organizirano je s ciljem integriranja djece s teškoćama u razvoju u lokalnu zajednicu, senzibiliziranja za njihove potrebe te njegovanja dobrosusjedskih odnosa. Zahvaljujem na ovoj humanitarnoj akciji i na vašem posjetu. Svi smo presretni i srca su nam puna."

Ponosna na akciju i vodeći se tezom sv. Tome Akvinskog da je čovjek čovjeku prijatelj, Počasno-zaštitna bojna ustrajat će i dalje na tom putu na kojem mir dolazi kao plod solidarnosti. ■

 RAZGOVOR

MOŽDA NAJBOLJE OSLIKAVAJU NAŠ DOPRINOS OPERACIJI UNIFIL RIJEČI ZAPOVJEDNIKA SEKTORA ZAPAD U SITUACIJAMA KAD NEGDJE ZAPNE ILI SE POJAVI NEKI PROBLEM KOJI TREBA ŽURNO RIJEŠITI – "IMAMO NAŠE HRVATSKE INŽENJERCE, ONI ĆE SVE RIJEŠITI." VJERUJEM KAKO JE TO NAJBOLJA SLIKA ONOG ŠTO SMO OVDJE NAPRAVILI I KAKAV SMO UGLED STEKLI...

Od sredine listopada prošle godine u UN-ovoј operaciji potpore miru u Libanoru nalazi se drugi hrvatski kontingenat. Posjetili smo ga i boravili s njim na terenu te tom prigodom razgovarali sa zapovjednikom bojnikom Sinišom Šlibarom o zadaćama koje kontingenat izvršava u sklopu operacije u svojoj zoni odgovornosti.

Koja je glavna zadaća pripadnika 2. HRVCON-a u UN-ovoј operaciji potpore miru u Libanoru u području Sektora Zapad u kojem ste raspoređeni?

Glavna je zadaća pripadnika hrvatskog kontingenta potpora snagama UN-a u području operacije u smislu podizanja razine sigurnosti i zaštite snaga UN-a. To obuhvaća razne inženjerijske radove u bazama u kojima borave pripadnici UN-a, poput uređenja i

poboljšanja infrastrukture, bunkera i zaštitnih ograda oko baza, prilaznih cesta i uklanjanja cestovnih zapreka kako bi se osiguralo njihovo nesmetano kretanje. Inženjerijske radove izvodimo u potpori prije svega Sektora Zapad, što obuhvaća dvadesetak UN-ovih baza, a po potrebi i kompletne operacije UNIFIL sukladno zapovijedi zapovjednika snaga operacije. Usto, ono što bih posebno istaknuo njihov je angažman u CIMIC projektima pomoći lokalnoj zajednici.

Kakav je sastav kontingenta, tko čini njegovu glavninu i u čijem sastavu djeluje?

Hrvatski kontingenat u operaciji UNIFIL broji ukupno 52 pripadnika Oružanih snaga. Glavninu čini Inženjerijska satnija iz sastava Inženjerijske pukovnije

“NAŠI HRVATSKI INŽENJERCI SV

bojnik **Siniša ŠLIBAR**,
zapovjednik 2. HRVCON-a u
operaciji potpore miru UNIFIL

Vesna PINTARIĆ, snimio Tomislav BRANDT

HKoV-a, dio pripadnika je iz Gardijske oklopno-mehanizirane brigade i Gardijske motorizirane brigade, te po pripadnik Zapovjedništva za potporu i Središnjice za obavještajno djelovanje. Razmješteni su u području operacije i glavnina (Inženjerijska satnija s 43 pripadnika, među kojima je i sedam pripadnika EOD tima) u sastavu je Bojne za borbenu potporu (*Combat support*), u kojoj je vodeća nacija Italija. Također, pet pripadnika kontingenta u sastavu je Bojne za logističku potporu Sektora Zapad (*Combat service support*). Uz spomenute, jedan je hrvatski časnik na dužnosti u Zapovjedništvu Sektora Zapad kao operativni časnik, kao i zapovjednik kontingenta.

Jedna je od vaših zadaća i pružanje pomoći lokalnoj zajednici. Na kojim ste projektima bili angažirani i kako vas je prihvatile lokalno stanovništvo?

Od studenog prošle godine, kad je glavnina kontingenta stigla u područje operacije, pripadnici 2. HRVCON-a angažirani su na trima CIMIC projektima. Prvi CIMIC projekt bio je u mjestu Yarounu u zoni odgovornosti Irske bojne, a riječ je o rekonstrukciji, proširenju i stavljanju u funkciju nekoliko kilometara maka-

Tijekom travnja planiramo, u sklopu Međunarodnog dana zaštite od mina, u nekoliko lokalnih škola održati edukativna predavanja i demonstracije o opasnostima od mina. Time nastavljamo tradiciju koju je počeo prvi kontingenat, kako bismo i na taj način dali doprinos operaciji i općoj sigurnosti te zaštiti lokalnog stanovništva.

Koje su još nacije uz vas u Bojni za borbenu potporu i kako surađujete?

U sastavu Bojne za borbenu potporu, u kojoj je i glavnina hrvatskog kontingenta, jesu pripadnici OS-a Italije, koji ujedno čine i zapovjedni kader i većinu te postrojbe. Uz njih, u Bojni je i armenski vođ zadužen za osiguranje baze. Bojna u sastavu ima i Satniju veze, vođ NBKO zaštite te transportnu komponentu razine voda za potrebe zapovjednika Sektora Zapad i postrojbi unutar Zapovjedništva.

Smješteni ste u UN-ovoj bazi "Shama". Kako biste ocijenili dosadašnji boravak i koliko ste zadovoljni uvjetima i opremljenosću baze i sadržajima u njoj?

Kompletan hrvatski kontingenat smješten je u ovoj bazi, koja se nalazi oko sedam kilometara zračne linije od *Blue Linea*, crte razgraničenja Libanona i Izraela. Sigurnosna situacija u ovom području, otkad smo stigli u područje operacije, mirna je i stabilna i tijekom boravka nije bilo značajne ugroze pripadnika našeg kontingenta. Naravno da boravak u području operacije podrazumijeva i poštivanje niza sigurnosnih propisa, pravila i procedura jer ipak je riječ o kriznom području, no za pripadnike snaga UN-a i naše vojnike većih opasnosti nije bilo.

Inače, u ovoj je bazi smješteno Zapovjedništvo Sektora Zapad i glavnina talijanskih snaga.

Što se tiče smještaja, prehrane i ostalih sadržaja, sportskih, vjerskih, edukativnih, ugostiteljskih... koje baza nudi, sve je na visokoj razini i iznimno smo zadovoljni uvjetima koje pruža.

U operaciji ste od sredine listopada prošle godine. Misija ovog kontingenta gotovo je pri kraju. Kako ocjenjujete njegov angažman i doprinos?

Da, naša misija bliži se kraju i osobno kao zapovjednik iznimno sam počašćen prilikom za zapovijedanje hrvatskim kontingenptom u operaciji UN-a i u jednom ovakvom međunarodnom okruženju, gdje su hrvatski vojnici ponovo pokazali kako vojnički i profesionalno izravnavaju zadaće. Inženjeri u odnosu na pripadnike drugih robova imaju to zadovoljstvo da iz njih ostane vidljivo i trajno sve što su radili i na korist svima za koje su radili. Mogu sve dosad vezano uz sudjelovanje ovog kontingenta, kao i naših prethodnika u operaciji, ocjeniti vrlo uspješnim te vjerujem da ćemo sve započete projekte uspješno završiti do kraja misije.

Možda najbolje oslikavaju naš doprinos operaciji UNIFIL riječi zapovjednika Sektora Zapad u situacijama kad negdje zapne ili se pojavi neki problem koji treba žurno riješiti – "Imamo naše hrvatske inženjerce, oni će to riješiti." Vjerujem kako je to najbolja slika onog što smo ovdje napravili i kakav smo ugled stekli. ■

VEĆ RIJEŠITI..."

damske ceste. Sljedeći projekt na kojem trenutačno rade, a trebali bi ga dovršiti do kraja našeg boravka u operaciji, izrada je i postavljanje metalne zaštite na prozore srednje škole u mjestu Chahabiyi. Sve potrebne radove na zaštitnim okvirima izvode u radionici baze te ih potom postavljaju na školi. Treći projekt na kojem su angažirani kompletno je unutarnje renoviranje izviđačkog kluba u mjestu Rumayshu i radovi su pri završetku. Na svim projektima koje radimo za lokalnu zajednicu naši su pripadnici, kao uostalom i naši prethodnici, iznimno dobro prihvaćeni i mislim kako smo, kao i nebrojeno puta dosad u svim misijama i operacijama u kojima sudjeluju hrvatski vojnici, pokazali s koliko se profesionalnosti, razumijevanja i iskrenosti pristupa svakoj zadaći. Lokalno stanovništvo to je prepoznalo, iznimno im je naklonjeno i prijateljski raspoloženo, a hrvatska zastava postala je prepoznatljiva na rukavu naše odore. Sve to pridonosi ukupnoj slici o Hrvatskoj vojsci. No, i općenito govoreći, snage UN-a u Libanonu iznimno su dobro prihvачene jer svi smo ovdje u službi mira.

Vrlo je odgovorna zadaća i na pripadnicima našeg EOD tima...

EOD vod izvršava zadaće vezane uz sve EOD i IEDD operacije, dakle, sve vrste eksplozivnih sredstava, uništavanje neeksplođiranih ubojnih sredstava i u tom smislu preveniranje mogućih incidenta, prije svega u cilju osiguranja sigurnog i nesmetanog kretanja snaga UN-a i ostalih njegovih sastavnica te OS-a Libanona. Svakodnevno su angažirani na pregledu područja oko UN-ovih baza, eventualnom otkrivanju i označavanju minskih zagađenih područja te istragama ako do takvih incidenta dođe.

EOD tim u svakodnevnoj je 30-minutnoj pripravnosti, 24 sata dnevno, sedam dana u tjednu, što znači da je u svakom trenutku spremna za zadaću. Tijekom boravka u operaciji tim je bio angažiran u nekoliko navrata na opervaciji mjeseta eksplozije, a nekoliko puta tjedno je u kontroli perimetra oko baze i pregledu terena, sve u cilju sigurnosti i zaštite baze u kojoj se nalazimo. Ovdje je s kompletom opremom i to robotiziranim daljinskim sustavom za izvidanje, neutralizaciju i uništavanje improviziranih eksplozivnih naprava kojim se služi u svakodnevnom radu. Djeluje zajedno s pripadnicima OS-a Italije, koji su tu sa psima za detekciju eksploziva i mina.

UNIFIL

S HRVATSKIM VOJNICI

Nije više novost ako kažemo da su hrvatski vojnici prepoznati i cijenjeni kao vrhunski profesionalci i da ih lokalno stanovništvo u kojoj god misiji ili operaciji bili doživljava kao iskrene prijatelje i partnere.

Tijekom posjeta pripadnicima 2. hrvatskog kontingenta (HRVCON) u Libanonu još jednom smo se uvjerili u sve vrijednosti koje naši vojnici imaju, što nas je, ne prvi put, ispunilo istinskim ponosom...

Željko STIPANOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

MA U OPERACIJI UNIFIL

Reporterska ekipa Hrvatskog vojnika posjetila je početkom travnja pripadnike 2. HRVCON-a u Libanonu i svjedočila njihovu ugledu, koji su izgradili vlastitim znanjima i sposobnošću, a ponajviše profesionalnim i odgovornim odnosom prema svakoj zadaci. U operaciji UNIFIL nalaze se od kraja listopada prošle godine i za to kratko vrijeme postali su prepoznatljivi na svakom koraku, i u okvirima operacije i kod lokalnog stanovništva. Mnogi od njih vjerojatno nikad nisu ni pomislili da će ih vojnički poziv dovesti i u ovu zemlju, a pogotovo da

Hrvatski vojnici pokraj UN-ove baze
1-31 uz samu Plavu liniju (Blue Line),
koja označava crtu razgraničenja
Libanona i Izraela

će inženjerijskim radovima koje ovdje obavljaju ostaviti trajan znak hrvatske prisutnosti.

KAMP "SHAMA"

Premda prilično iscrpljeni cijelonoćnim putovanjem, nastojimo ostati budni kako bismo na putu od Bejruta do kampa "Shama", barem iz vozila, upili prve informacije o zemlji u koju smo došli. Moderno, čak i raskošno uređeni objekti s jedne strane, koji ni po čemu ne zaostaju za onima u najpoznatijim svjetskim metropolama, te s druge strane područja koja zahtijevaju još puno ulaganja. Kako se približavamo jugu zemlje, gdje je smješten kamp u kojem su hrvatski vojnici, te razlike postaju još izražen-

nije jer ćete vidjeti građevine poput dvorca, a za objekt do njega, koji vam se čini kao da u njemu nitko ne živi, ne znate u koje biste ga povjesno razdoblje svrstali. Na cestama ćete vidjeti marke automobila po kojima biste zaključili da se nalazite u nekoj od najrazvijenijih svjetskih zemalja, a s druge strane na svakom koraku priručne automehaničarske radijnice ispred kojih se spomenuti automobili ne bi ni parkirali, a kamoli nešto više. Sve to zorno pokazuje slojevitost, podijeljenost i raznolikost životnog standarda lokalnog stanovništva. Brojne plantaže banana, limuna, mandarina i ostalog voća koje gledamo uz cestu jasno govore koliko je život na jugu zemlje teži i

zahtjevniji. Ipak, brojna gradilišta na kojima se nešto radi bude optimizam i govore kako se ipak ulaže znatan napor da se zemlja što više ekonomski oporavi. Jedno od prvih pravila s kojima smo upoznati po dolasku u Libanon čini nam se neshvatljivo rigorozno, zato što zabranjuje svako fotografiranje ili snimanje bez pojedinačnog odobrenja za svaku prigodu, te stoga ostajemo uskraćeni da na taj način dočaramo suprotnosti kojima svjedočimo. Ipak, nakon dodatnog objašnjenja kako je ovdje stvar pristojnosti, običaja i kulture prvo pitati za fotografiranje, svjesni smo kako se moramo ponašati u skladu s pravilima domaćina. Za nekoga tko dolazi iz zemalja među kojima je i Hrvatska, a u kojima se za svaki, pa i sasvim *benigan* događaj, poseže barem za mobitelom kako bi se fascinirali i bližnji i daljnji, zbog čega smo izgubili i onaj minimum privatnosti, ovo je dobrodošla promjena. Nakon dvosatne vožnje stižemo konačno u lijepo uređen kamp "Sha- ma", u kojem su smješteni pripadnici 2. HRVCON-a. U njemu nas, uz naše pripadnike, čekaju i ljubazni pripadnici OS-a Italije, iz Ureda za odnose s javnošću, koji nas upoznaju sa svim bitnim informacijama vezanim uz naš boravak. Kamp svojim brojnim sadržajima nudi sve što je potrebno da bi višemjesečni boravak daleko od obitelji prošao što bezboljnije. No, kako većina naših pripadnika ističe, brojne vojničke zadaće koje ovdje obavljaju u potpunosti ispunjavaju gotovo cijeli dan te tako amortiziraju osjećaj razdvojenosti od najmilijih. Upravo smo i zato s posebnim nestreljenjem čekali da i mi na dio tih zadaća odemo s našim vojnicima. Prijе nego smo krenuli zapovjednik 2. HRVCON-a bojnički Siniša Šlibar upoznao nas je s temeljnom zadaćom pripadnika našeg kontingenta te naglasio da je zadaća hrvatskih vojnika koji su u sastavu Bojne za borbenu potporu u Sektoru Zapad (Sector West – SW), izvođenje svih vrsta inženjerijskih radova. "To se

odnosi u prvom redu na zaštitu snaga UN-a u smislu izgradnje i popravka bunkera, održavanja zaštitnih ograda i stvaranja boljih uvjeta života i rada za sve pripadnike operacije UNIFIL," rekao je.

ACTA NON VERBA - DJELA, NE RIJEĆI

Posjet srednjoj školi u mjestu Chahabiyi, gdje hrvatski inženjeri izvode radove, posebno nas je razveselio jer radovi na objektu poput škole zalog su budućnosti, ali i dugotrajan pečat hrvatske prisutnosti u ovoj zemlji. Osim radovima, ostajemo zatečeni djećjom razdraganošću kad su vidjeli hrvatske vojnike, koje su po zastavici na rukavu prepoznali odmah po izlasku iz vozila. I ne samo to, djeca su spontano uglaš počela izvikivati: "Modrić, Mandžukić, Rakitić..." To nas je još jednom ponukalo na razmišljanje kako vjerojatno da nikad u potpunosti nećemo do kraja biti svjesni koliko su hrvatski nogometari svojim povijesnim uspjehom na prošlom

Svjetskom prvenstvu napravili za promidžbu Hrvatske po cijelom svijetu. I ova djeca koju smo sreli u Libanonu to potvrđuju. Ravnatelj škole Ali Ibrahim Darvish zahvalio je pripadnicima HRVCON-a na radovima koje izvode te istaknuo: "Snage UNIFIL-a ovde su kako bi nam osigurale mir i sigurnost. UNIFIL šalje poruku mira, a naša je zadaća da kao profesori učenike učimo tim vrijednostima. Ono što rade hrvatski vojnici u našoj školi uvelike će pridonijeti sigurnosti učenika. Zahvaljujem hrvatskim vojnicima na učinjenom, sve je napravljeno profesionalno i korektno. Obavili su odličan posao." Naši vojnici slušaju pohvale i samo slijedež ramenima te ističu kako je to ipak samo njihov posao. To je i točno, ali kad se radi s punim uvažavanjem i poštivanjem lokalnog stanovništva onda je tako obavljen posao vrijednost više. Zapovjednik Inženjerijske satnije satnik Luka Dodig, hrvatski časnik koji ne govori puno, ali zato ne prestaje raditi ili razmišljati što bi se još moglo bolje i više napraviti, s neskrivenim nam ponosom predstavlja zapovjednika infrastrukturne desetine desetnika Hrvoja Jankovića, pod čijom su se sigurnom ru-

Radovi na objektu poput škole zalog su budućnosti, ali i dugotrajan pečat hrvatske prisutnosti u ovoj zemlji

kom odvijali radovi na školi. Desetnik Janković ističe kako njegova desetina, koju čini šest vojnika, provodi sve bračarske i stolarske radove za potrebe operacije u njihovoj zoni odgovornosti te za potrebe lokalnog stanovništva. "Radovi na školi trajali su četiri mjeseca, a nadam se da ćemo do kraja mandata sve predviđeno uspješno završiti," rekao je.

BLUE LINE

Nakon posjeta školi, još uvijek puni dojmova zbog izrečenih

pohvala, odlazimo na sasvim drugčiju zadaću, u posjet UN-ovoju bazi 1-31. U njoj naši inženjeri izvode brojne radove, a nalazi se uz samu Plavu liniju (Blue Line), koja označava crtu razgraničenja Libanona i Izraela.

Blue Line je 120 kilometara duga crta razdvajanja koju su 2000. godine Ujedinjeni narodi definirali u suradnji s libanonskim i izraelskim dužnosnicima kako bi bilo potvrđeno povlačenje Izraelskih obrambenih snaga s libanonskog teritorija, suklad-

Zahtjevan utovar tehnike na labudicu

UNIFIL

UNIFIL

Područje operacije UNIFIL nalazi se u južnom Libanonu, između rijeke Litani na sjeveru te crte razdvajanja između Libanona i Izraela – tzv. Plave linije (Blue Line – BL) na jugu i jugoistoku Libanona. Zapovjednik Sektora Zapad (Sector West – SW) od 18. listopada 2018. godine je brigadni general Diodato Abagnara (OS Italije).

OSRH sudjeluje u UNIFIL-u s jednim stožernim časnikom u Zapovjedništvu operacije od srpnja 2007. godine. Zadaće časnika za vezu obuhvaćaju motreњe situacija na BL-u, posebice u slučajevima koji potencijalno mogu dovesti do povećanja napetosti među dvjema stranama.

OSRH od travnja 2018. značajnije pridonosi operaciji UNIFIL slanjem Inženjerijske satnije u sastav Sektora Zapad, a koja je locirana u kampu UNP 2-3 "Shama". Trenutačno se u sastavu Bojne za borbenu potporu Brigade Garibaldi OS-a Italije nalaze pedeset dva pripadnika 2. HRVCON-a UNIFIL.

Temeljna je zadaća Inženjerijske satnije u sklopu Bojne za borbenu potporu osiguranje potrebne potpore snagama Sektora Zapad kroz provedbu mjera zaštite snaga te potpore pokretljivosti u području operacije.

Kad nisu angažirani lokalnoj zajednici, naši imaju posla u bazi

no Rezoluciji Vijeća sigurnosti UN-a 425 (1978.). Ona ne označava granicu između Libanona i Izraela te neće biti na štetu bilo kakvom budućem graničnom sporazumu dviju zemalja. Neovlašteni prelazak Plave linije predstavlja kršenje odredbi Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1701. Upravo je kontrola poštivanja Plave linije jedna od temeljnih zadaća UN-ovih snaga u operaciji UNIFIL.

Moćni građevinski strojevi koji ma s lakoćom upravljaju naši inženjeri dokazuju da je tehnika, ma koliko dobra bila, operativna i efikasna jedino u rukama onoga tko je zna iskoristiti na pravi način. A naši su momci to pokazali nebrojeno puta. Natporučnik Matija Merkaš, zapovjednik Inženjerijskog voda, ističe kako u ovoj bazi provode inženjerijske infrastrukturne radove u cilju podizanja razine stupnja zaštite UN-ovih snaga: "Provodili smo radove na uređenju nekoliko bunkera te prostora oko njih, a nedavno smo ih u potpunosti završili."

Pripadnici hrvatskog EOD/IEDD (Explosive Ordnance Disposal / Improvised Explosive Device Disposal) tima, koji se nalazi unutar mješovitog međunarodnog voda u kojem je uz pet talijanskih i

sedam hrvatskih pripadnika, imaju zadaću osiguravanja pokretljivosti pripadnika UNIFIL-a u slučaju nailaska na improvizirana minsko-eksplozivna sredstva ili neeksplodirana ubojna sredstva. "Naš tim mora biti u svakom trenutku spreman reagirati unutar Sektora Zapad," ističe zapovjednik EOD/IEDD tima nadnarednik Krešimir Marjanović te dodaje kako se u tu svrhu služe robotiziranim daljinskim sustavom za izviđanje, neutralizaciju i uništavanje ubojnih sredstava.

I unutar baze u kojoj su smješteni hrvatski pripadnici ima puno posla. Nailazimo tako na zapovjednika prve desetine u Inženjerijskom vodu stožernog narednika Nikolu Pešuta. Njegova je desetina upravo radila na sanaciji HESCO barijere (elementi od pletenih heksagonalne metalne mreže punjene kamenjem ili nekim drugim materijalom), za vanjski zid baze. "Ovu aktivnost provodimo kad nismo angažirani na CIMIC projektima. Tijekom boravka ovde izveli smo radove na izviđačkom domu te na prometnici u selu Yarounu, za što smo dobili sve pohvale," ističe stožerni narednik Pešut, inače hrvatski branitelj koji je tijekom Domovinskog rata u postrojbe

Hrvatske vojske ušao sa samo 17 godina.

Upravo zahvaljujući takvom profesionalnom odnosu naših pripadnika prema svakoj zadaći te njihovu vojničkom ponašanju u bazi i izvan nje, pri kraju našeg posjeta reportere Hrvatskog vojnika primio je i zapovjednik

Sektora Zapad brigadni general Diodato Abagnara.

Boravak s našim pripadnicima u Libanonu bližio se kraju. No, ono što će nam dugo ostati u sjećanju ponos je zbog njih, koji se uvijek ističu svojim časnim odnosom prema zadaćama bez obzira na to jesu li u Hrvatskoj ili izvan

na zadaćama pomoći
inženjeri uvijek

nje. Pohvale koje o njima dolaze sa svih strana, pa tako i iz ove operacije, za nas nisu ništa novo, ali uvijek ih je lijepo ponovno čuti. Vjerujemo da će na jednak način svoju zadaću u Libanonu izvršiti do kraja, a mi im želimo sretan povratak u Hrvatsku.

I na kraju, posebno zahvaljujemo

zamjeniku zapovjednika Inženjerijske satnije satniku Tomislavu Baši. Tijekom našeg boravka u Libanonu bio je s nama cijelo vrijeme i uložio je golem napor kako bismo se ugodno osjećali te se u Hrvatsku vratili bogatiji za nezaboravne dojmove. ■

USPOSTAVLJANJE OPERACIJE

Operacija očuvanja mira UNIFIL u Libanonu uspostavljena je Rezolucijom VS UN-a 425/426 od 19. ožujka 1978., s ciljem nadzora povlačenja izraelskih snaga iz Libanona u koji su ušle pet dana prije, te s ciljem ponovne uspostave mira i sigurnosti i pružanja pomoći libanonskim vlastima u uspostavi potpune vlasti na teritoriju Libanona.

Nakon Drugog libanonskog rata 2006. u Vijeću sigurnosti UN-a donesena je Rezolucija 1701. Ona čini pravni okvir današnje misije UNIFIL, koja je umnogome ojačana u odnosu na tzv. UNIFIL 1 iz 1978. godine.

Mandat operacije je nadzor prekida neprijateljstava, pružanje pomoći libanonskoj vojsci u razmještanju na jugu Libanona te pomoći humanitarnim organizacijama u sigurnom povratku raseđenih osoba.

NOVOM REZOLUCIJOM POTVRDA MANDATA

Vijeće sigurnosti UN-a u kolovozu 2017. jednoglasnom je odlukom u Rezoluciji 2373 potvrdilo UNIFIL-ov mandat definiran Rezolucijom 1701. U Rezoluciji 2373 Vijeće sigurnosti pozvalo je na ubrzani i trajni razmještaj OS-a Libanona u južni Libanon i libanonske teritorijalne vode, kao i na pojačanu potporu OS-u Libanona te suradnju s njim. Vijeće je zatražilo i pojačano izvještavanje o aktivnostima unutar UNIFIL-a te provedbu preporuka iz Strateškog pregleda. Vijeće sigurnosti obnavlja UNIFIL-ov mandat svake godine na zahtjev libanonskih vlasti.

VOJNA INDUSTRIJA

ASDA JE UPRAVO ZAVRŠENIM IZDANJEM POKAZALA DA JE DEFINITIVNO NADIŠLA HRVATSKE, A I JADRANSKE OKVIRE KOJE SUGERIRA NJEZIN NAZIV – NE SAMO PO BROJU IZLAGAČA, IZASLANSTAVA I POSJETITELJA NEGOM I PO ISPUNJENOSTI IZLOŽBENOG PROSTORA TE KVALITETI IZLOŽENIH TE PREDSTAVLJENIH SUSTAVA I RJEŠENJA...

VIŠE OD OČEKIVANOG

Kao i uvijek, najveći je izložbeni prostor na ASDA-i pripao Agenciji Alan. Kako ona prezentira tridesetak tvrtki, dakle sukuš svega najboljeg i izvozno najperspektivnijeg što ima hrvatska obrambena industrija, predsjednik Uprave Ivica Nekić zadnjeg je dana izložbe za nas podvukao crt u pod izložbu, zaključivši da je dosegnula vrhunac ne samo po broju izлагаča, izaslanstava i posjetitelja nego i po ispunjenosti izložbenog prostora te kvaliteti izloženog. Bilo je i najviše stručnog osoblja koje se bavi vojnom opremom i naoružanjem. "Što se tiče hrvatskih tvrtki, vidljivo je da se proizvodnja, tehnologije i znanja povezana sa svim što je potrebno vojniku ubrzano razvijaju. Stranci su pomalo i izne-

nađeni širinom i kvalitetom ponude u maloj zemljici poput Hrvatske. Iznimno je bitna nedavna primopredaja obalnog ophodnog broda MORH-u. Taj je čin dodatno ojačao kapacitete obrambene industrije i dao nam vjeru da sve ono što se tiče mora i pomorstva možemo raditi u Hrvatskoj," govori nam Nekić.

HRVATSKA PROIZVODNJA STRELJIVA

Naravno, prostora za napredak uvek ima, a čelnik Agencije kaže da se on kratkoročno nalazi u proizvodnji minobacačkog i topničkog streljiva. "Od ASDA-e 2017 razvili smo i proizveli znatnu količinu minobacačkih mina. To su naše nove

sposobnosti, koje mogu služiti za potrebe HV-a, ali i za izvoz. Na razvoju svih topničkih kalibara radit ćemo i dalje. Smatramo da imamo znanje, sposobnost i mogućnost opskrbljivati HV, a i druge zainteresirane kupce kompletom paletom minobacačkog i topničkog streljiva. To ne znači da odustajemo od malih kalibara, tj. tvornice streljiva. Radimo na tom projektu koji je skup, komplikiran i tehnički zahtjevan, no izvediv, i uključili smo ministarstva i druge institucije. Dobijemo li adekvatan prostor, pokušat ćemo u razumnom roku stvoriti uvjete da zajedno s investitorima počnemo projekt. Jasno je da takva proizvodnja može biti uspješna samo ako je izvozno orien-

Ivan GALOVIĆ, Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Mladen ČOBANOVIĆ

tirana. Ukratko, nekoliko je ključnih segmenata: to su lokacija, tehnička problematika, investicije i pristup tržištu. Sve je to izazov za budućnost, a koliko ćemo biti uspješni ovisi o tome koliko ćemo biti timski jakt," zaključuje Nekić.

Na Alaroru štandu uz izloženo minobacačko streljivo nije bilo puno drugih noviteta, no u tu kategoriju spadaju tri proizvoda tvrtke ATIR: daljinski upravljava oružna stanica RWS Lynx 40 s automatskim bacačem granata 40 x 53 mm, pripadajuće granate te kompozitni oklop.

Inače, na stanicu se mogu montirati različiti kalibri oružja: od 5,56 mm, 7,62 mm, 12,7 mm, 30 mm do spomenutog bacača. Postavljena je na daljinski upravljanju platformi s neovisnim ciljničkim sustavom. Oružna stanica ima platformu za oružje i optički sustav girostabiliziran u dvijema osima. Optički sustav za gađanje sadrži tri kanala: dnevni, termalni i laserski.

Dizajn je fleksibilan i modularan, integriran s odgovarajućim digitalnim sustavom upravljanja paljbom (DFCS), omogućava

jednostavnu ugradnju oružja te konstrukcijsku prilagodbu na različite tipove vozila.

ATIR razvija i suvremeni sendvič kompozitni oklop pod nazivom BORITZ za BOV, balističke razine 4 i 5 prema STANAG-u 4569, koji se umeret će sendvič u bočne i gornje stranice vozila i minimalno utječe na njegovu masu. Lagani kompozitni višeslojni umereti sastavljeni su od kapsula kompozitnog oklopa na bazi višeslojne tvrde keramike, laminata od poliamida, grafta i polietilena visoke čvrstoće, otporni su na višestruku rafalnu paljbu streljiva kalibra do 25 mm. Oklop se može jednostavno instalirati bez zavarivanja i prilagoditi zahtjevima misije. Novi je proizvod obitelji granata u kalibru 40 x 53 mm namijenjen za uporabu na automatskim bacačima (Mk 19). HEDP i HE streljivo pruža veću fragmentaciju i točnost, a TP-TM (Target Practice – Tracer Marker) i dimno streljivo namijenjeni su obuci i obilježavanju.

SURADNJA DVAJU SVJETSKIH IMENA

Najveće hrvatske tvrtke imale su samostalne štandove, a najposjećeniji je bio HS Produktov. Uz uobičajeno široku paletu pištolja i pušaka VHS, na ASDA-i je najavljen velika novost: suradnja s belgijskom tvrtkom FN Herstal. Tim su povodom izložene FN-ove puškostrojnice FN MiniMi u kalibru 5,56 x 45 mm, odnosno 7,62 x 51 mm. Prva je borbeno dokazana, među najboljima u svijetu, a američka vojska koristi je pod oznakom M249. FN-ova MiniMi 7,62 uvećana je inačica 5,56. Prema riječima direktora HS Produkta Željka Pavlina, s Belgijcima je dogovorena industrijska suradnja, proizvodnja i marketing, a zajednički žele razviti puškostrojnice za potrebe

ŠEKIVANOG

Stand Agencije Alan svojevrsno je ogledalo mnogih proizvoda koje hrvatska obrambena industrija može ponuditi za izvoz

Hrvatske vojske. Suradnja s FN-om trebala bi osigurati Hrvatskoj vojsci već dokazano oružje po najpovoljnijim cijenama i uvjetima. Detalji oko moguće modifikacije ili proizvodnje nekih dijelova MiniMija u Hrvatskoj još nisu poznati, no dva velika brenda u proizvodnji streljačkog naoružanja žele nastupiti zajedno i na drugim tržištima. Komentirajući najave, pomoćnik ministra obrane za materijalne resurse Roman Mikulić rekao je da MORH s HS Produktom zajednički radi na razvoju puškostrojnice te priprema planove za količine potrebne HV-u koje će biti definirane novim Dugoročnim planom razvoja. "Kod kuće u Hrvatskoj imamo tvrtku svjetske klase i logično je da s njom i surađujemo," zaključio je Mikulić. Drugi novitet na HS-ovu štandu bio je prototip hvatača čahura za pušku VHS-2. Riječ je o torbici koja se pričvrsti na otvor za izbacivanje čahura i u nju ulaze ispaljene čahure. Prema slobodnoj procjeni, kapacitet bi mogao biti do 90 metaka (tri spremnika). Na dnu je otvor koji je moguće otvoriti tako da skupljene čahure ispadnu, a može biti i stalno otvoren te usmjeravati čahure prema dolje. Hvatač

VOJNA INDUSTRIJA

čahura je u boji oružja i može se pretostaviti da je namijenjen u prvom redu za uporabu na puški VHS-2 u BVP-u M80, odnosno specijalcima za uporabu u skrotenom prostoru kako čahure ne bi ometale druge, kao i u urbanim područjima, posebno kad se koristi prigušivač kako zvuk pada čahure ne bih otkrivaо položaj strijelca.

HRVATSKI VOJNIK BUDUĆNOSTI

Među dominantnim izložcima u Spaladium Areni bilo je oklopno modularno vozilo na kotačima Patria AMV 8 x 8 u standardnoj inačici, koja predstavlja jedno od prepoznatljivih sredstava Hrvatske kopnene vojske. Vozilo proizvedeno u tvrtki Đuro Đaković Specijalna vozila (ĐDSV), u većem broju dokazalo se i daleko od hrvatskih vojarni i poligona, u eFP-u u Litvi gdje nije zabilježen niti jedan veći kvar, sa zadovoljstvom su naglasili na štandu. Uz različite inačice koje može proizvesti, na sajmu je ĐDSV prezentirao i sposobnosti vezane uz održavanje, reviziju i modernizaciju tenkova M-84 te tenkova T-72, koji su začetnici te obitelji. "Ovdje imamo brojne aktivnosti. Posjetio nas je veći broj stranih vojnih izaslanstava, ponajviše s Bliskog istoka. Na tom prostoru imamo referencije i čini se da postoji interes za nadogradnju postojećih, ali i za nova vozila. Čime će rezultirati kontakti s ASDA-e tek čemo vidjeti," komentirao je predsjednik Uprave ĐDSV-a Bartol Jerković.

Zadovoljstvo ASDA-om 2019 i posjetima stranih izaslanstava dijele i u tvrtki Šestan-Busch. "Nedavno smo zaključili ugovor za izvoz 20 000 kaciga u Ujedinjene Arapske Emirate, a predstavnici te zemlje došli su na

— ▲ —
TAKRAD, napredni taktički radio hrvatske ideje i proizvodnje, utemeljen na SDR tehnologiji

— ▽ —
ATIR-ova daljinska upravljanja oružna stanica RWS Lynx 40 među novopredstavljenim je hrvatskim proizvodima

izložbu kako bi vidjeli i što novo razvijamo. Iznimno nas je obradovalo izaslanstvo iz SAD-a, iznijevši nam informaciju da je na jednom tamošnjem uglednom institutu za tehnologiju testirana jedna od naših kaciga i potvrđeno je da je superiorna u odnosu na američki konkurenčki proizvod. To bi nam moglo postupno otvoriti čak i američko tržište, tj. opremanje njihovih oružanih snaga. Možemo najaviti i da ćemo sve više ići u smjeru potpune zaštite vojnika od glave do pete, kao i integracije naših sustava sa sustavima hrvatskih tvrtki iz drugih proizvodnih područja. Bio bi to koncept vojnika budućnosti Hrvatske vojske do 2040., za koji hrvatska obrambena industrija očito ima potencijala," rekao je izvršni direktor Goran Basarac, odnedavno i predsjednik Hrvatskog klastera kon-

kurentnosti obrambene industrije, tijela koje povezuje takve inicijative.

SIGURNA KOMUNIKACIJA

Dio hrvatskog futurističkog projekta vjerojatno bi mogao biti TAKRAD, napredni taktički radio, utemeljen na SDR (Software Defined Radio) tehnologiji koja omogućuje pouzdanu i zaštićenu podatkovnu i glasovnu komunikaciju. Izložen na ASDA-i, TAKRAD je proizvod dviju hrvatskih tvrtki – RIZ Profesionalna elektronika i Impel Group, a Hrvatska vojska već ga testira. Osim međusobne komunikacije, zahvaljujući integriranim i vanjskim senzorima (GPS, akcelerometar, dozimetar, pulsmeter...), TAKRAD pruža detaljne informacije o položaju i tjelesnom stanju vojnika. Usto, automatski prepoznaće opasne situacije te

Oklopno modularno vozilo na kotačima Patria AMV 8 x 8 u standardnoj inačici na štandu tvrtke Đuro Đaković Specijalna vozila

ih dojavljuje posebno robusnim zaštićenim kanalom. Uređaj je zaštićen 256-bitnim ključem, što znači da ga je praktički nemoguće hakirati. Riječ je o zaštiti koju je verificirala i američka agencija NSA kao potpuno sigurnu. Spajanje na vanjski terminal radi prikaza multimedijiskih informacija (slike, mape, lokacije, *chat*), jednostavno je, a istodobno zaštićeno i pouzdano zahvaljujući ugrađenom Bluetooth Low Energy sustavu. SDR arhitektura u TAKRAD uređaju omogućuje njegovu laku prilagodbu željenoj namjeni. Koristeći se uskopojasnim i široko-pojasnim modom, uređaj osigurava istodoban rad više radnih skupina, kreiranje *self-forming* i *self-healing ad-hoc mesh* mreže. Čvrsto mehaničko kućište izrađeno od aluminija jamči pouzdan rad u ekstremnim uvjetima.

Uređaj je opremljen i različitim telefonskim kombinacijama, baterijom velikog kapaciteta, brojnim antenama i drugim priborom, ovisno o potrebljima korisnika.

U sličnom se području predstavio i Pomorski centar za elektroniku. Riječ je o kriptouređaju TelSec, koji zadovoljava sve standarde kriptoalgoritama za sigurnu komunikaciju, tj. zaštitu govora, podataka i videosignalova preko VoIP (*Voice over Internet Protocol*) i analognih telefona. Malen i kompaktan, može se koristiti u svim uvjetima i na različitim vojnim platformama na kopnu, moru i u zraku.

Izvanredno je u dvorani izgledao veliki kamion – tegljač koji u sebi krije pokretno situacijsko središte za upravljanje kriznom situacijom. Riječ je o sustavu tvrtke Croatel koji prenosi

Šestan-Busch
razvija koncepte
za potpuno
uvezivanje
opreme i
naoružanja
vojnika

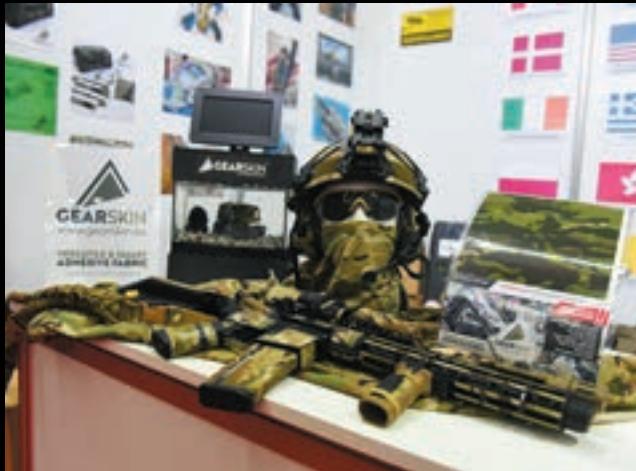

videosignal s udaljene lokacije prema odabranim korisnicima, a može se koristiti u slučaju požara, poplava, traganja i spašavanja i u drugim okolnostima. Slika, koja se šalje čak i s običnog mobitela, može se poslati u to pokretno središte, a informacija se obrađivati i slati nadležnim (npr. državnim institucijama poput MUP-a, vatrogastva, HAC-a, HEP-a, Hrvatskih šuma...). Podatke mogu prikupljati i lokalne kamere, dronovi, radarske postaje... Unutrašnjost prikolice izgleda fenomenalno i oku laika, s mnoštvom konzola, zaslona i zemljovidova. Croatel je u cijelu situaciju uklopio i futurističku glazbu, koja pojačava dojam da ste ušli u sustav iz kojeg, zahvaljujući suvremenoj tehnologiji, imate nadzor nad bilo kakvom situacijom i bez problema ćete je riješiti.

PRIKRIVNI KUTAK

Tvrtka Kroko dugogodišnji je partner MORH-a i HV-a za opremanje vojnika odorama, naprtnjačama, zaštitnim prslucima i drugim dijelovima osobne opreme. Njezin je stand uvek među atraktivnijima na ASDA-i, a tako je bilo i ovaj put. Izložene su različite inačice odora, prsluka i naprtnjača, od čega ništa nije kao proizvod starije od godinu i pol. "Uvelike smo promijenili paletu proizvoda koju nudimo i isporučujemo kupcima po cijelom svijetu. Danas su naprtnjače naš temeljni proizvod, no napominjem da to u neku ruku vrijedi za sve naše proizvode izrađene od kordure. Na lutkama pokušavamo dočarati cijelokupan koncept koji nudimo. Odore neprekidno razvijamo i nastojimo biti ukorak s vremenom i tržištem, u čemu nam pomaže Hrvatska vojska s ključnom referencijom kao i iskustvima iz testiranja vojnika s terena. Trenutačno sudjelujemo na barem četirima međunarodnim natječajima: pod ugovorom smo za opremanje specijalne postrojbe crnogorske policije, apliciramo u Litvi, Francuskoj i Norveškoj. U travnju smo prvi put izlagali na velikoj smotri Shot Show u Las Vegasu, a u studenom idemo na MILIPOL. Da zaključim: do jučer smo se ugledavali na neke vrhunske svjetske proizvođače, a danas se oni ugledavaju na nas i to je naš najveći iskorak," kaže nam Ivan Marenić, Krokov menadžer prodaje i marketinga.

VOJNA INDUSTRIJA

No, pogled na hrvatsku obrambenu industriju ne može se ograničiti samo na velike igrače. Bilo je i zanimljivih malih tvrtki, poput GearSkin-a, koji razvija samoljepljivu kamuflažnu tkatinu. U različitim je dizajnima, a isporučuje se u listovima koji se mogu izrezivati i lijeptiti na sve podloge, od staklenih nadalje. Mogući su i fiksni oblici koji se dizajniraju prema željama kupca (npr. proizvođača pušaka, kaciga, korica, raznih optičkih i multimedijskih dodataka...). Vrlo čvrsta i negoriva, otporna na vodu, ulja i kiseline, tkanina eliminira refleksiju. "Svaki dan otkrivamo neku novu primjenu," kažu nam na štandu tvrtke čiji se proizvodi kupuju u više od 15 zemalja Europe, Sjeverne Amerike i Azije. Među korisnicima već su se našli i pripadnici specijalne postrojbe njujorške policije. Izložbeni prostor GearSkin-a bio je malen, ali originalno dizajniran, s izloženim različitim proizvodima oblikovanim navedenom tkaninom (puške, kacige, odore, kamere...).

MORE I KIBERNETIKA

Brodosplit je u prvi plan, razumljivo, stavio projekt obalnog ophodnog broda. Gradnja tog plovila prikazana je s pomoću više maketa, koje su predstavljale njezine različite faze u splitskom škveru. Tehnički direktor Edi Trevižan izrazio je uvjerenje da je OOB-31 "Omiš" brod kakav je potreban Hrvatskoj ratnoj mornarici, pa i više od toga: "Očekujemo da će se brodovi nastaviti raditi u seriji i biti na ponos hrvatskoj brodogradnji koja si je kroz vojnu nišu osvjetlala obraz. Zadovoljni smo što su hrvatska i strana izaslanstva mogla vidjeti

GearSkin je na svojem štandu želio pokazati kako mala hrvatska tvrtka može razviti proizvod koji se koristi širom svijeta

mogućnosti gotovog proizvoda, OOB-a 'Omiš', na vježbi u Lori. Mislimo da je naš brod po značajkama i bolji od konkurenčije." Slijedilo je pitanje o daljoj budućnosti: Bi li Brodosplit mogao razviti i projekt većeg broda, odobalnog ophodnog, pa i korvete? "Dapač! Već i radimo na tome, pripremamo dokumentaciju koja definira u kojem bi pravcu projekt mogao ići: i za nas, i za MORH. Bitno je zadržati inženjere i sve druge koji sudjeluju u projektu OOB-a, da nam ljudi ne odlaze, da nastave raditi ne samo na toj seriji nego na svim drugim brodovima koji

bi mogli proizći iz nje," kategoričan je Trevižan.

O kibernetičkom prostoru, kao petoj dimenziji ratovanja govori se sve više. Na ASDA-i 2019 nije bilo puno tvrtki koje se bave tim područjem, ali može se očekivati da će ih na idućim izdanjima biti više. Zanimljive informacije mogle su se čuti na štandu hrvatske tvrtke CS Computer Systems d. o. o. "Naš segment tržišta postaje sve vidljiviji na ovakvim manifestacijama i u obrambenom sustavu. S Ministarstvom obrane surađujemo više godina te smo njemu, kao i drugim državnim

Brodosplit vraća OOB-om hrvatsku vojnu brodogradnju na tržiste

"Do jučer smo se ugledavali na neke vrhunske svjetske proizvođače, a danas se oni ugledavaju na nas," kažu u tvrtki Kroko

tijelima, na raspolaganju u dalnjim procesima podizanja razine sigurnosti IT sustava. Interes na ASDA-i pokazuju i izaslanstva iz drugih zemalja. Kao tvrtka postojimo 30 godina, a oko 15 bavimo se kibernetičkom sigurnošću. Iz današnje perspektive izgleda da smo to mogli učiniti i prije. S vremenom su informatički sustavi, ali i napadi na njih, postali sve složeniji, stoga s našim partnerima implementiramo rješenja koja omogućuju dodatne razine zaštite te pružamo usluge sukladno potrebama korisnika. Danas se više ne štiti pasivno, nego aktivno. Odabir odgovarajućeg rje-

šenja za zaštitu nije jednostavan, stoga mi našim klijentima predlažemo da se prije daljnjih koraka obavi detaljna snimka sigurnosnog stanja IT sistema. Naša tvrtka posjeduje sigurnosne certifikate Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost te su naši djelatnici educirani u tom smislu," objasnio nam je voditelj ključnih kupaca Goran Žagar.

BESPOSADNE LETJELICE I BORBENI AVIONI

Nikako ne treba zaboraviti obrazovno-znanstvenu komponentu. Na ASDA-i je svoje sveučilišne studijske progra-

Zahvaljujući suradnji s HVU-om, fakulteti poput FESB-a te brojne povezane udruge i tvrtke mogli su predstaviti niz zanimljivih projekata poput besposadnih letjelica

F-16 (sasvim gore) i Gripen predstavljeni su maketama na štandovima Lockheed Martina i Saaba

me predstavilo Hrvatsko vojno učilište. Zahvaljujući suradnji s njim, neke su projekte prikazali i civilni fakulteti partneri te tehničke udruge i tvrtke koje djeluju u suradnji ili u sklopu tih ustanova. Vidjeli smo ideje i proizvode koji pokazuju da hrvatski sveučilišni profesori i studenti te njihovi suradnici aktivno rade na projektima civilno-vojne namjene. Aerotehnička udružica Split predstavila je u suradnji s tamošnjim Fakultetom elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje (FESB) prototip besposadne letjelice VX-3; H2O Robotics, spin-off tvrtka zagrebačkog FER-a, pokazala je modularno podvodno besposadno vozilo H2Omni-X; tim studenata zagrebačkog FSB-a radi na projektu letjelice čiji su osnovni zahtjevi jedan propeler i motor uz zadane najveće gabarite veličine te što veća nosivost. Zagrebački Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije predstavio je prijenosni

Hrvatska je besposadnu letjelicu Orbiter 3B izraelske tvrtke Aeronautics nedavno kupila za potrebe Ministarstva obrane i Ministarstva poljoprivrede

VOJNA INDUSTRija

pročistač vode koji može naći uporabu u svim kriznim situacijama.

I inače, besposadne letjelice bile su svojevrstan hit ASDA-e, što u obliku maketa, što pravih sustava. Logično, isticao se Orbiter 3B izraelske tvrtke Aeronautics, kojim je prikladno početi pregled izložaka stranih tvrtki. Hrvatska ga je nedavno kupila za potrebe Ministarstva obrane i Ministarstva poljoprivrede. Orbiter 3B ima masu 30 kg, može ponijeti do pet i pol kilograma korisnog tereta, a operativni dolet je do 150 km. Za lansiranje služi mobilna lansirna rampa koja se kao prikolica može vući vozilom. U zraku može ostati do sedam sati, a spušta se padobranom. Raspon krila je 4,4 m, duljina 1,9 m, a visina pola metra. Može krstariti brzinom od 130 km/h i dosegnuti visinu od 5,5 km. Za lansiranje je potrebno sedam minuta. Na letjelicu se može montirati više preporučenih stabiliziranih minijaturnih senzorskih konfiguracija smještenih u prednjem dijelu.

Hrvatska nabava dijelom je finansirana iz fondova EU-a. Ministarstvo poljoprivrede koristit će Orbiter 3 za nadzor i kontrolu ribolova, a MORH za zaštitu i spašavanje na moru te rano otkrivanje požara na obalama.

Štand američkog Lockheed Martina, najveće tvrtke obrambene industrije na svijetu, bio je među najvećim u Spaldium Areni, no izložci su svedeni na makete. Najatraktivnija je bila ona višenamjenskog borbenog aviona F-16 Block 70/72, a uz nju transportnog C-130J Super Herculesa. U blizini je bio i model litoralnog borbenog broda (LCS) klase Freedom. F-16 i dalje se spominje kao izgledni kandidat za budući avion Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, kao i Saabov Gripen, koji je ta tvrtka također izložila u obliku makete inačice Gripen D (dvosjed) s prigodno dodanim hrvatskim grbom.

KUPOLA ZA HRVATSKU PATRIJU

Izraelska tvrtka Elbit Systems predstavila je maketu UT30MK2 i MT30, odnosno besposadne i posadne kupole za oklopna borbena vozila. Prvu je Hrvatska nabavila za opremanje vozila Patria. Nastale su na temelju kupole tenka Merkava, a izvorno su razvijene za izraelska oklopna vozila Eitan i Namer. Sustavi su u objema konfiguracijama, uključujući elektroničke komande i streljivo, smješteni u kupoli, što oslobađa vrijedan prostor

Izraelska tvrtka Elbit Systems predstavila je maketu vozila s kupolom UT30MK2, kao i sustav aktivne zaštite Iron Fist za presretanje svih vrsta protuoklopnih projektila

u tijelu vozila. Besposadna kupola razlikuje se od inačice s posadom po sigurnosnoj košari smještenoj ispod kupole, u koju se mogu smjestiti dva člana posade (zapovjednik i ciljač). U slučaju pogotka u kupolu posada ostaje u sigurnom prostoru. Kupola je niskoprofilnog dizajna i u njoj se može ugraditi širok spektar oružnih sustava, elektroničkih protumjera i napredne elektrooptike s ciljem stvaranja pouzdane i učinkovite paljbe moći. U kupolu je integriran automatski top Northrop Grumman/ATK MK44 AMB 30/40 mm i spregnuti strojnica visoke vjerojatnosti pogađanja prvim metkom i rafalom. Protuoklopne raketne mogu biti potpuno integrirane s ku-

polom te sa sustavom za upravljanje paljborom, sustavom laserskog upozorenja (LWS) i, kao mogućnost, sustavom za izbacivanje dimnih kutija.

Elbit Systems ima u ponudi i treću generaciju daljinski upravljane oružne stanice na koju se može ugraditi naoružanje malog i srednjeg kalibra. To uključuje laku strojnici kalibra 7,62 mm, tešku strojnici 12,7 mm ili automatski bacač granata 30 ili 40 mm. Dodatno se na nju može ugraditi sustav bacača dimnih kutija, zapovjednikova ciljnička naprava, protuoklopne raketne, modularna zaštita ili neubojno oružje.

Na štandu izraelske tvrtke našla se i željezna šaka (Iron Fist), sustav aktivne

Na štandu rumunjske tvrtke Romaero izraelski je Rafael, koji je njezin kooperant, izložio daljinski upravljanu oružnu stanicu Samson MKII

Dillon 503D, prototip strojnica sustava Gatling u kalibru .50 (12,7 x 99 mm)

zaštite za presretanje svih vrsta protuoklopnih projektila. Predviđen je za ugradnju na tenkove i oklopna vozila. Dvocijevni okretni lanseri presretača raspoređuju se na kutove vozila te presretač detonacijom odbacuje kumulativni projektil ili ga oštećuje u trenutku presretanja, ne uzrokujući njegovu eksploziju. Također, isti presretač treba onesposobiti potkalibarni projektil kako ne bi pod pravim kutom pogodio oklopno vozilo i mijenja taj kut. Četiri radara osiguravaju potpunu situacijsku svijest. Iron Fist ima i elektrooptički ormetač sa senzorima za ometanje promatranja, ciljanja i vođenja POVR na bazi bliskog infracrvenog spektra (uključujući i laserski vođene rakete).

Rafaelova ponuda različitih inačica protuoklopog sustava Spike i brodskog oružna stanica Typhoon (lijevo)

prednom raketnom motoru. Sve se inačice postavljaju na kotačna vozila. Ovisno o inačicama raketa, Spyder može biti sustav kratkog / povećanog / srednjeg / velikog dometa i koristiti se protiv prijetnji iz zraka.

PROTUOKLOPNE RAKETE SPIKE

Protuoklopne rakete Spike predstavljene su i na Rafaelovu i na EuroSpikeovu štandu. Upravo će te rakete biti korištene na spomenutoj oružnoj stanicici 30 mm hrvatskih vozila Patria. Prikazanu paletu raketa činili su Spike SR, Spike LR 2, Spike ER 2, Spike NLOS i Typhoon MLS – ER te simulator. Najnovije rakete 5. generacije su Spike LR 2 i ER 2. Spike LR višenamjenska je raketa mase

samo 12,7 kg, a može se lansirati iz bilo kojeg Spikeova lansera. Ima domet od pet i pol kilometara prilikom ispaljenja iz zemaljskih lansera te do deset kilometara prilikom ispaljenja iz helikoptera. Ima napredne elektrooptičke tražitelje koji uključuju sposobnosti pametnog ciljnog tražitelja sa značajkama umjetne inteligencije (*artificial intelligence*). Dizajnirana je za uporabu protiv ciljeva s malom siluetom te ciljeva u pokretu, a uključuje i novu sposobnost za dodjelu ciljeva od treće strane (mrežni način rada). Ima ugrađen sklop naziva IMU (*inertial measurement unit*), koji omogućuje ispaljivanje raketa na cilj na osnovi koordinata. Spike LR 2 također ima dvije napredne konfiguracije bojnih glava za povećanu ubojnost. Prva je Tandem HEAT, koja ima za više od 30 posto povećan kapacitet proboga oklopa, a druga je višenamjenska eksplozivna bojna glava, koja uključuje operaterov način odabira djelovanja upaljača. Još je jedna prednost nove rakete sposobnost djelovanja na ciljeve pod većim udarnim kutovima (do 70 stupnjeva). Spike ER 2 ima brojne nove mogućnosti i kombinaciju većeg raspona udaljenosti, od deset kilometara za kopreno (površinsko) lansiranje i 16 km kad je ispaljen iz helikoptera. NLOS sposobnost (djelovanje na ciljeve izvan vidnog dometa) i lansiranje prema koordinatama, uz zadržavanje prethodnih značajki. Usto, relativno je lagan projektil (35 kg) visoke ubojnosti. Spike SR inačica je kratkog dometa za jednokratnu uporabu. Najmanji domet iznosi 50 m, a najveći do 2000 m (učinkoviti domet je 1500 m). To je pješačko vođeno oružje sa sposobnošću *ispali i zaboravi (fire-and-forget)*, mase 9,6 kg. Priprema za djelovanje traje 30 s. Ispaljuje se s ramena, a precizno navođeno streljivo ima bojne glave sa sposobnosti djelovanja i protiv objekata/struktura, ljudstva i oklopnih sredstava.

Spike NLOS višenamjenski je, elektrooptički raketni sustav s bežičnim prijenosom podataka u realnom vremenu dometa do 25 km. Ima dva načina rada, i to izravni napad ili napad odozgo (ubacna putanja) na cilj, znajući samo njegove koordinate. Ti projektili također mogu biti opremljeni različitim bojnim glavama, posebno pogodnim za urbane

VOJNA INDUSTRIGA

sukobe te sukobe visokog intenziteta (kumulativna, trenutno-fugasna, razorna, razorna s rasprskavanjem).

NOVI GATLING I MODERNE METE

Američka tvrtka Dillon Aero predstavila je svoj novi razvojni proizvod sustava Gatling u kalibru .50 (12,7 x 99 mm), naziva Dillon 503D. Riječ je o prototipu trocijevne rotacijske strojnice koja će biti manje mase, brža i pametnija od postojećih strojnica. Nasljednik je modela GAU-19. Brzina paljbe je 1500 metaka u minuti (25 metaka u sekundi), s mogućnošću podešavanja precizne brzine ovisno o platformi na koju će biti integrirana, a pogodna je za luke sustave, odnosno zračne, kopnenе i pomorske operacije. Prototip je konstruiran tako da ima integriranu otpornost na oštećenje unutarnjih komponenata u slučaju zaglavljivanja streljiva. Na ustima cijevi nalazi se sustav koji umanjuje odbljesak i trzaj. Aktualna masa iznosi samo 38 kg. Namijenjena je za uporabu u lakim borbenim helikopterima, zrakoplovima, kopnenim vozilima, ratnim brodovima i birmim patrolnim čamcima.

Sve veće potrebe za osuvremenjivanjem paljbe obuke traže strelišta koja omogućuju da se pojedinci i postrojbe naviknu na stvarni ambijent bojišta. Njemačka tvrtka Theissen Training Systems predstavila je assortiman opreme za strelišta, stacionarnu pješačku metu SIT (Stationary Infantry Target), pokretnu pješačku metu MIT (Moving Infantry Target), stacionarnu tenkovsku metu SAT (Stationary Armour Target), tešku stacionarnu tenkovsku metu HSAT (Heavy Stationary Armour Target), pokretnu metu tenka MAT (Moving Armour Target), višepoložajni nosač (držač) mete, sustav za registraciju promašaja i pogodaka (Location of Miss and Hit – LOMAH), sustav za upravljanje strelištem (Range Control Station – RCS). Upravljanje metnom situacijom može biti višestruko, žično i bežično (radio, Wi-Fi) s pomoću različitih uređaja (prijenosno računalo, tablet, ručni uređaj). Za ocjenjivanje paljbe, kao i za potrebe raščlambe nakon djelovanja, najvažnija je automatizirana računalna obrada podataka.

SLOVENSKI SIMULATORI

Slovenska tvrtka Guardiaris predstavila se paletom simulatora za

Helikopter Bell 505 bio je izložen izvan Spaladium Arene

Njemačka tvrtka Theissen Training Systems predstavila je assortiman opreme za strelišta

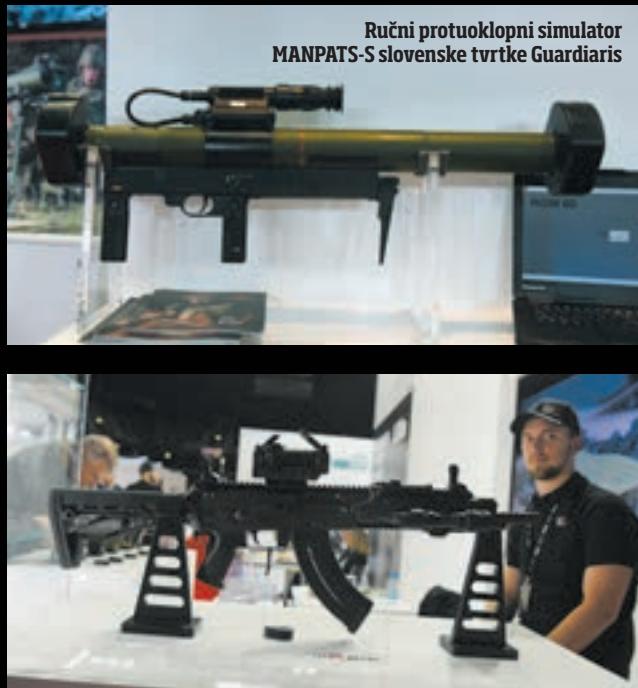
različito oružje. Na štandu je predstavljen MANPATS-S (Man-portable anti-tank systems – simulator). Riječ je o ručnom protuoklopnom simulatoru, kombinaciji replika oružja i 360° (VR) okruženja u realnom vremenu. Scenarij se prikazuje u integriranom mikromonitoru u uređaju za ciljanje. Njim se može osposobljavati pojedinačni operater ili skupina. Istodobno se može bežično povezati do šest replika protuoklopnih sustava. MANPADS-S (Man-Portable Air Defense System – Simulator), jest simulator za prijenosne protuzračne

sustave, a M-S (Mortar Simulator) služi za obuku minobacačke posade u svim postupcima uporabe oružja s fokusom na provedbu gađanja. FO-T (Forward Observer – Training) topnički je simulator za prednjeg motritelja. Namijenjen je učinkovitoj obuci u taktkama, tehnikama i procedurama, od identifikacije cilja do eliminacije. Imat će prikaz učinka rasprskavanja i uništenja različitih ciljeva.

Simulatorom daljinski upravljane oružne stanice RWS-S (Remote Weapon Station – Simulator) obučavaju se ciljač, zapovjednik i vozač bilo kojeg (na kotačima ili gusjeničnog) vozila s takvom stanicom. Simulator posade vozila VC-S (Vehicle Crew – Simulator) osmišljen je za obuku i izobrazbu posade i zapovjednog osoblja za sve inačice vozila na kotačima i gusjenicama. Kontrole i mjerni instrumenti fizički su replicirani ili se prikazuju na zaslonima osjetljivim na dodir.

G-DOME (Guard Dome) patentirani je izum slovenske tvrtke, jedini kupolni nelaserski sustav za taktičku obuku u uporabi osobnog naoružanja (od pojedinačnog do protuoklopног) na tržištu. Na kraju, nadzorna je ploča GCD (Guard Control Desk) sve-u-jednom rješenje za instruktore i polaznike

Slovenski Arex izložio je jurišne puške na osnovi AK-47: Rex AKB 15 i Rex AKB 15 SBR (kratka cijev), obje u kalibru 7,62 x 39 mm

namjenjeno za planiranje, provedbu i ocjenjivanje vježbi. Dizajn je *uklonio* miša i tipkovnicu, a sve se radnje obavljaju samo prstima.

Svi se ti simulatori pokreću tehnologijom simulacije u realnom vremenu registriranom pod zaštitnim znakom Guard. To je zapravo softver baziran na videoigri s modularnom arhitekturom. Podrazumijeva preciznu simulaciju svih parametara potrebnih za obuku.

PIŠTOLJI, PUŠKE I STRELJIVO

Slovenska tvrtka Arex predstavila se paletom proizvoda streljačkog naoružanja. Izložene su jurišne puške na osnovi AK-47: Rex AKB 15 i Rex AKB 15 SBR (kratka cijev), obje u kalibru 7,62 x 39 mm. Predstavljeni su i pištolji u izvedbi standard, compact i tactical u kalibru 9 x 19 mm, koji mogu biti u trima različitim bojama. U ponudi je i streljivo za različite namjene. Školsko streljivo izrađeno je od mesinga, gume i plastike, a služi za punjenje i pražnjenje oružja i spremnika. Dostupno je u kalibrima 9 x 19 mm, .45 ACP, 4,6 x 30 mm, 5,56 x 45 mm, 7,62 x 39 mm, 7,62 x 51 mm, 12,7 x 99 mm i 12 cal.

Manevarsко plastično streljivo služi za obuku i vježbe, čahura je metalna, a tijelo od čvrste plastike, u kalibrima

9 x 19 mm, 38 SPL, 5,56 x 45 mm, 7,62 x 39 mm, 7,62 x 51 mm i 12,7 x 99 mm. Prednosti streljiva od plastične mase u odnosu na metalno manevarsko streljivo jesu opća sigurnost (ne može se slučajno zamijeniti pravim streljivom), povećana sigurnost za samog strijelca kao i za susjednog strijelca (mala masa čahure), smanjeno trošenje cijevi (zbog mekše plastike), te manja masa. Neubožno streljivo namijenjeno je za obuku, gađanje meta te za policijske snage u svrhu suzbijanja nemira. Odlikuje ga visoka preciznost, smanjena energija (najmanja udaljenost od cilja deset metara za 9 x 19 mm; 20 m za ostale kalibre) i pojedinačno djelovanje. Može se koristiti u poluautomatskim pištoljima i svim vrstama pušaka bez uporabe posebnih uređaja / dodataka. U pripremi je i neubožno streljivo u boji za obuku poznatije kao Simmunition FX. Osim streljiva i dodataka za puške i pištolje, tvrtka u ponudi ima i metalne članke za različite kalibre: 5,56 x 45 mm, 7,62 x 51 mm, 12,7 x 99 mm i 30 x 173 mm.

RJEŠENJA ZA SIGURNE IT SUSTAVE

Svi električni i elektronički uređaji zrače energiju uglavnom u obliku to-

pline, a dijelom i u obliku elektromagnetskih valova, koji su u korelaciji s podacima koji se u uređaju obrađuju, pohranjuju ili prenose, što ostavlja mogućnost neovlaštenog pristupa tim podacima.

Odgovor na tu vrstu ugroze nudi nizozemska tvrtka Eurotempest, koja se bavi proizvodnjom i prilagodbom sigurnosnih komponenata za IT sustave te proizvodnjom certificirane opreme sukladno sustavu TEMPEST. Izlažući na ASDA-i, predstavila je i TEMPEST, što je naziv područja istraživanja i proučavanja navedenog curenja podataka u obliku elektromagnetskog zračenja i ili slučajne vodljivosti iz elektroničke opreme i sustava. TEMPEST certificirana oprema obuhvaća serverska računala, radne stanice, pisače i perifernu opremu, sustave za pohranu podataka, oklopljene telekomunikacijske ormare i ostalu perifernu opremu. Sva oprema modificira se i elektromagnetski oklopjuje sukladno zahtjevima klijenta, a svaki pojedini proizvod testira se

u posebnoj komori prije isporuke.

Tvrtka je specijalizirana posebno za korisnike iz vladina i obrambenog sektora koji koriste sofisticirane IT proizvode i sustave.

ISKORIŠTENI PROSTOR

Ukratko, ASDA je i svojim izlošcima i prezentacijama opravdala očekivanja, pa i više od toga. Četvorni metri Spaladium Arene bili su maksimalno iskoristi, no složeni tako da je ipak sve bilo dovoljno pregledno i pogodno za razgledavanje, posebno trećeg dana održavanja, kad je fokus stavljen na *neslužbene* posjetitelje, tj. entuzijaste za vojnu i druge tehnologije, kao i za ostale značajnike. Kako je njezino održavanje najavljen i u budućnosti, postavlja se pitanje hoće li spomenuti izložbeni prostor biti dovoljno velik nastavi li se trend povećanja broja izlagača. Dodatni prostor možda bi se mogao naći izvan dvorane, a bio bi posvećen velikim sustavima poput oklopnih vozila, kamiona ili letjelica. Primjerice, američka tvrtka Bell, specijalizirana za razvoj i proizvodnju helikoptera, u Split je dovezla svoju najnoviju laku letjelicu Bell 505, koja je na koncu završila na parkiralištu uz dvoranu i vjerojatno na prvu nije bila vidljiva ili dostupna službenim izaslanstvima, a kamoli posjetiteljima. S druge strane, u neposrednoj blizini, na dvije minute hoda, na ulazu u vojarnu "Admiral flote Sveti Letica-Barba" bila je postavljena atraktivna izložba vojne opreme Hrvatske vojske, koja je uključivala više takvih velikih sustava: letjelice, topove, tenkove, borbenu oklopnu vozila... Možda bi se takva izložba mogla spojiti s velikim izlošcima tvrtki koje sudjeluju na ASDA-i pa bi se dobio iznimno atraktivan prostor koji bi vjerojatno i povećao broj posjetitelja. ■

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE**

U skladu s člankom 27. stavkom 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske ((Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) – u dalnjem tekstu Zakon), Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ**za ugovorni prijam vojnika/mornara u djelatnu vojnu službu**

U vojničku službu u trajanju od dvije godine prima se 350 kandidata, odnosno kandidatkinja za vojnika/mornara s početkom službe **14. svibnja 2019.**

Probni rad traje šest mjeseci.

Na javni natječaj (u dalnjem tekstu natječaj) mogu se javiti osobe obaju spolova.

Kandidati, odnosno kandidatkinje moraju ispunjavati uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske koji su propisani člankom 34. i 35. Zakona.

Posebni uvjeti za prijam vojnika/mornara propisani člankom 36. Zakona su sljedeći:

- najmanje završeno srednjoškolsko obrazovanje
- najviše navršenih **30** godina života do kraja 2019. godine
- uspješno završen program dragovoljnog vojnog osposobljavanja ili odslužen vojni rok.

Uz prijavu na natječaj kandidati, odnosno kandidatkinje dužni su priložiti presliku osobne iskaznice, rodni list, uvjerenje da se protiv kandidata, odnosno kandidatkinje ne vodi kazneni postupak i svjedodžbu/diplomu o završenom obrazovanju. Uvjerenje da se protiv kandidata, odnosno kandidatkinje ne vodi kazneni postupak ne smije biti starije od šest mjeseci.

Kandidati, odnosno kandidatkinje koji ne podnesu pravodobnu i urednu prijavu ili ne ispunjavaju uvjete natječaja neće biti smatrani kandidatom, odnosno kandidatkinjom prijavljenim na natječaj.

Prije prijma u službu u Oružane snage Republike Hrvatske kandidati, odnosno kandidatkinje proći će odabirni postupak tijekom kojeg će oni koji nisu ispunili uvjete biti isključeni na temelju službenih podataka iz vojne evidencije, rezultata psihologičkih ispitivanja i zdravstvenih pregleda i drugih provjera prema propisima za prijam u djelatnu vojnu službu.

Kandidati, odnosno kandidatkinje bit će raspoređeni u skladu sa stečenom vojnostručnom specijalnosti te mjestu službe sukladno potrebama Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju uvjeta natječaja podnose se područnom odsjeku za poslove obrane prema mjestu prebivališta kandidata, odnosno kandidatkinje ili Središnjici za upravljanje osobljem, Ilica 256, 10 000 Zagreb, u roku od **10 dana** računajući od dana objave natječaja u Narodnim novinama.

Informacije u vezi s natječajem mogu se dobiti na internetskoj stranici Ministarstva obrane (www.morh.hr), tel. 01/3784-812 i 01/3784-813 te u područnim odjelima za poslove obrane i područnim odsjecima za poslove obrane.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE**

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

**JAVNI NATJEČAJ
ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU**

U akademskoj godini 2019./2020. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 25 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu integriranog prediplomskog i diplomskog sveučilišnog studija na:

SVEUČILIŠTU U SPLITU

- integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij Vojno pomorstvo – do 25 kandidata/kinja.

Rok za podnošenje prijava je **10. svibnja 2019.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu za upis na sveučilišni studij i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1997. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. ali neji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2019.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Pismene prijave trebaju sadržavati:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu za upis

na sveučilišni studij u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15).

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upisu prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2019.

U slučaju nepotpunjenosti slobodnih mjesta na studiju Vojno pomorstvo nakon završenih upisa u srpanjskom razredbenom roku, otvorena je mogućnost prijave kandidata za rujanski razredbeni rok. Broj slobodnih mjesta za rujanski razredbeni rok bit će objavljen na internetskim stranicama www.morh.hr.

Upis na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Splitu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja, krajem kolovoza 2019. bit će pozvani na pripremni kamp.

Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13 i 5/17).

Nakon završenog integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, stranici Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" <http://hvutudman.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na tel.: 021/354-927, 01/3784-812 i 01/3784-814.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE**

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

**JAVNI NATJEČAJ
ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU**

U akademskoj godini 2019./2020. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 110 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu sveučilišnih prediplomskih studija na:

SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- prediplomski sveučilišni **studij Vojno inženjerstvo – do 70 kandidata/kinja**
- prediplomski sveučilišni **studij Vojno vođenje i upravljanje – do 40 kandidata/kinja.**

Rok za podnošenje prijava je **10. svibnja 2019.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku električnički Središnjem prijavnim uredu za upis na sveučilišni studij i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1997. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznenu djelu navedenu u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2019.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Pismene prijave trebaju sadržavati:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku električnički prijave Središnjem prijavnom uredu za upis

na sveučilišni studij u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 13/14, 134/15 i 138/15).

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upišu prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2019.

U slučaju nepotpunjenosti slobodnih mesta na pojedinom studijskom programu nakon završenih upisa u srpanjskom razredbenom roku, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski razredbeni rok. Broj slobodnih mesta za rujanski razredbeni rok bit će objavljen na internetskim stranicama: www.morh.hr.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja krajem kolovoza 2019. bit će pozvani na pripremni kamp.

Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13 i 5/17).

Nakon završenog prediplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije o vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na tel. 01/3784-812 i 01/3784-814 te u područnim odjelima za poslove obrane i područnim odsjecima za poslove obrane.

Marinko OGOREC

PODLISTAK

TALIJANSKI RATOVI 1494. - 1559. (VII. DIO)

NEZAMISLIVO SAVEZNIŠTVO

NASTOJEĆI STEĆI PREVLAST U ITALIJI, PA I U CIJELOJ EUROPICI, FRANCUSKI SU KRALJEVI SKLOPILI I DOGOVOR S OSMANSKIM CARSTVOM. KONAČAN ISHOD TALIJANSKIH RATOVA, KOJI SU TRAJALI VIŠE DESETLJEĆA, IPAK NIJE BIO ONAKAV KAKAV SU FRANCUZI OČEKIVALI...

Wikimedia Commons

Francuski kralj Franjo I. (lijevo) i turski sultan Sulejman Veličanstveni (desno) ujedinili su političke i vojne snage kako bi ostvarili svoje interese u Europi. Glavna prepreka bili su im Habsburgovci. Portrete obojice odvojeno je oko 1530. naslikao venecijanski slikar Tizian (1488. - 1576.)

PODLISTAK

Primirje između cara Svetog Rimskog Carstva Karla V. Habsburgovca (1500. – 1558.) i njegova starog neprijatelja francuskog kralja Franje I. (1494. – 1547.) potpisano u Nici 1538. (v. prethodni nastavak Liga Cognac i Rim u plamenu, HV 575), nije potrajalo predviđenih deset godina. Francuski je vladar već 1542. izazvao novi talijanski rat. Ponovno je stupio u savezništvo s vladarom Osmanskog Carstva sultanom Sulejmanom II. Veličanstvenim (1494. – 1566.). Povod je bio težak poraz Karlovih španjolskih mornaričkih snaga u pohodu na Alžir 1541. godine. Francusko-osmanlijske snage su u kolovozu 1543. gotovo u potpunosti osvojile Nicu, koja je bila pod vlašću Karlova saveznika Karla III. (1486. – 1553.), vojvode od Savoje. Održala se samo obrana citadele. Ni Habsburgovac nije stajao besposlen, nego se dogovorio s engleskim kraljem Henrikom VIII. (1491. – 1547.) uz čiju je pomoć u rujnu 1543. zauzeo Cambrai u sjevernoj Francuskoj.

NA VRATIMA PARIZA

Unatoč drugim lokacijama, rat 1542. – 1546. također je prozvan talijanskim jer se njegova najveća bitka vodila kod Ceresolea blizu Torina 11. travnja 1544. godine. Sukobilo se oko 35 tisuća ljudi, tj. nešto manje od 15 tisuća Francuza i njihovih plaćenika te više od 19 tisuća vojnika Svetog Rimskog Carstva. Klasični frontalni sudar tog doba završio je francuskom pobjedom, a za razliku od većine tadašnjih bitaka, riješilo ju je pješaštvo, a ne konjaništvo. Osim toga, glavnu ulogu imali su plaćenici na objema stranama pa je pobeda švicarskih kopljanika nad njemačkim landsknehtima odlučila bitku. Francuske snage pretrpjele su razmjerno male gubitke, no oni vojske Karla V. bili su golemi: gotovo dvije trećine cijelokupnog brojnog stanja, pri čemu je više od pola bilo mrtvih. Međutim, francuski zapovjednik François de Bourbon (1519. – 1546.) nije se mogao previše veseliti pobjedi zbog situacije u Parizu, koji su u ljeto 1544. sa sjevera ugrozile snage Henrika VIII., a s istoka Karla V. Francuske su snage pred nadmoćnim protivnikom počeale kontrolirano povlačenje, izbjegavajući odlučujuću bitku. Pružale su, međutim, odlučan otpor u svim utvrđama i utvrđenim naseljima, iscrpljujući protivnika i nanoseći mu velike gubitke. Kad su engleske i carske snage konač-

Prizor borbe kopljima švicarskih plaćenika i landsknehta, grafika Hansa Holbeina, mladeg (oko 1497. – 1543.). Švicarski kopljanici (pikeniri) bili su ključni za francusku pobjedu kod Ceresolea 11. travnja 1544.

Talijanski su ratovi ostavili duboke tragove u vidu potpune podijeljenosti, razjedinjenosti i međusobnog neprijateljstva talijanskih državica sve do druge polovine XIX. stoljeća

no došle do Pariza, Henrik i Karlo zaključili su kako ipak nisu dovoljne za uspješnu opsadu tako velikog i utvrđenog grada. Cijela kampanja završila je potpunom iscrpljenošću objiju sukobljenih strana. Rat je formalno završen potpisivanjem mira u Crépyju 18. rujna 1544. na traženje Karla V. Car je sve više osjećao pritisak osmanlijskih snaga na svojim istočnim granicama; postojao je problem vjerskih sukoba na njemačkim područjima, a nedostajala su mu i materijalna sredstva za nastavak rata. Osim toga, saveznik engleski kralj Henrik VIII. još je prije potpisao separatni mir s Francuzima.

STALNA PRIJETNJA

Mir ipak nije zaživio: sporazum je loše primio sin francuskog kralja, poslije i sam kralj Henrik II. (1519. – 1559.), ali i turski sultan Sulejman Veličanstveni, koji je smatrao kako nastavkom rata može ostvariti svoje dugoročne interese na europskim prostorima. Situacija se zakomplikirala kad je u rujnu 1545. umro Franjin sin Karlo II. (rođen 1522.), vojvoda od Orléansa, koji je bio jedan od potpisnika u Crépyju. Njegova je smrt spomenuta sporazum, barem prema tumačenjima nezadovoljnika, učinila nevažećim pa su nastavljeni sukobi između Francuza i engleskih snaga iskrcanih na francuskom teritoriju. Henrik VIII. vratio se u Britani-

ju, ali zapovjedio je svojim vojskovođama obranu Boulognea. No, oni su brzo povukli većinu snaga u Calais, ostavivši za obranu Boulognea posadu od oko 4000 vojnika. Francuski kralj nastojao je proširiti sukob invazijom na Britaniju, ali sve je završeno nizom pomorskih bitaka koje su prorijedile i iscrpile francusku mornaricu, čime je onemogućena bila kakva invazija.

Do rujna 1545. ratne su operacije utinule zbog gotovo potpune financijske i materijalne iscrpljenosti objiju zaraćenih strana, koje su intenzivno tražile pomoći njemačkih protestanata. Kako niti jedna strana nije mogla dobiti dovoljno pomoći i sredstava za nastavak ratnih operacija, 7. lipnja 1546. potisan je u Ardesu novi mirovni sporazum, kojim je rat konačno i bio završen. Tim su sporazumom utvrđeni odnosi snaga i teritorijalni posjedi kakvi su bili i prije rata, što je opet značilo stalnu prijetnju novog ratnog sukoba, do kojeg je uskoro i došlo.

Zadnji sukob koji se povjesno svrstava u kategoriju talijanskih ratova vođen je 1551. – 1559., a u vojnoj povijesti često se naziva i ratom Habsburg-Valois, po vladarskim obiteljima koje su bile njegov glavni nositelji. Nakon što je naslijedio Franju I. na francuskom prijestolju, iznimno ambiciozni Henrik II. namjeravao je ponovno vratiti francuske posjede na sjeveru Italije. To

Wikimedia Commons

kod Rentyja 12. kolovoza, ali njim je samo uspostavljena svojevrsna ravnoteža snaga.

RAZBORITI FILIP

Iscrpljen od 40-godišnje vladavine i stalnog ratovanja, Karlo V. postupno je abdicirao sa svojih vladarskih dužnosti. U siječnju 1556. prepustio je španjolsku krunu sinu Filipu II. (1527. – 1598.) zvanom Razboriti (*el Prudente*). U kolovozu te godine abdicirao je i kao car Svetog Rimskog Carstva te se povukao u samostan, a vladar je postao njegov brat Ferdinand I. (1503. – 1564.). Sukobi su privremeno okončani 5. veljače 1556. mirovnim sporazumom u Vaucellesu.

Čini se da Filip i nije bio tako razborit jer je prekršio sporazum i nastavio rat. Nakon što je španjolski zapovednik u talijanskim zemljama vojvoda od Albe (1507. – 1582.) upao tijekom rujna 1556. u Papinsku Državu i prisilo je na neutralnost, ratna djelovanja fokusirala su se na francusku Flandriju. Filipove snage pobijedile su Francuze kod Saint-Quentina u kolovozu 1557., uz sudjelovanje možda i više od 100 000 ljudi. U međuvremenu se francuski vojskovođa François de Guise (1519. – 1563.) vratio u Francusku iz Italije i u siječnju 1558. zauzeo Calais istisnuvši španjolske simpatizere Engleze s njihova zadnjeg posjeda na francuskom teritoriju. Motivirane tim uspjehom, francuske snage opet su se aktivirale u Flandriju, ali pretrpjeli su poraz kod Gravelinesa 13. lipnja 1558. Iako su postrojbe francuskog kralja brojile više od 12 000 pripadnika, praktički su uništene: gotovo su svi bili ubijeni, ranjeni ili zarobljeni. Taj je poraz prisilio francuskog kralja Henrika II. na mirovni sporazum s Filipom II., potpisani 3. travnja 1559. u Le Cateau-Cambrésisu na sjeveroistoku Francuske. Miru su pridonijele i mnoge druge okolnosti, prije svega financijska iscrpljenost obiju strana. Francuzi su ipak prošli lošije: utjecaj u Italiji za koji su se desetjćima borili ostao je malen, sveden na nadzor nekoliko utvrda, a glavni igrači postali su Španjolci. Za utjehu, Francuzi su dobili neke teritorije u matici: uz Calais, bili su to Toul, Metz i Verdun.

MACHIAVELIJEVA DJELA

Potomjim je sporazumom završio i cijeli niz talijanskih ratova koji su trajali gotovo 65 godina, s većim ili manjim razdobljima relativnog mira. Tako dugo razdoblje ratovanja prilično je utjecalo na razvoj vojne tehnike i taktike njezine uporabe, ponajprije zato što su u sukobe bile uključene uglavnom najmoćnije europske vojne sile. Taktika pješaštva doživjela je korjenite promjene, pri čemu se streljačko vatreno oružje (u

početku arkebuze, a poslije još više muškete), pokazalo dominantnim nad gotovo cjelokupnim dotadašnjim arsenalom pješačkog naoružanja. To je uključivalo i helebarde te kopja glasovitih švicarskih plaćenika, poznatih po pouzdanoći, hrabrosti i požrtvovnosti. Unatoč sve učinkovitijem vatrenom oružju, teško oklopljeno konjaništvo i dalje je ostalo glavni nositelj borbene moći, s odlučujućom ulogom u gotovo svim bitkama talijanskih ratova. Doduše, u pojedinim situacijama izvanredno učinkovitim pokazalo se i španjolsko lako konjaništvo (*Jinetes*).

Topništvo je postalo neizostavan dio svih sukoba, bez kojeg nije bilo moguće dobiti bitku. Stoga je postalo znatno pokretljivije i lakše: topnička oruđa montirana su na kola ili su dobila vlastite kotače. Prvi se put razlikuje lako i razmjerno pokretljivo poljsko topništvo, koje su uglavnom činile fokone i kulevrine, od teškog opsadnog (ili tvrđavnog) topništva. U povijesnom, vojno-političkom aspektu, talijanski su ratovi bili tipični oblici dinastičkih borbi zrelog feudalizma. Karakterizirao ih je i velik, ponekad i presudan utjecaj plaćenika različitih vrsta i

Wikimedia Commons

Filip II. (na još jednoj Tiziano-voj slici) dostoјno je naslijedio svojeg oca Karla V. na španjolskom prijestolju te zadržao velik utjecaj na Apeninskom poluotoku

obilježja, od švicarskih helebardista, preko njemačkih landsknehta do talijanskih kondotijera. Upravo su događaji iz prvihi talijanskih ratova motivirali teoretičara političkih odnosa i vojne vještine Niccolò Machiavellija (1469. – 1527.) na pisanje znamenitih djela *Vladar* i *Umjetnost ratovanja*. Talijanski su ratovi ostavili duboke tragove u vidu potpune podijeljenosti, razjedinjenosti i međusobnog neprijateljstva talijanskih državica sve do druge polovine XIX. stoljeća, kad su sazreli uvjeti za ujedinjenje i stvaranje suvremene države na Apeninskom poluotoku. ■

(završetak podlistka)

■ CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

BITKA NA KRBAVSKOM POLJU

KATASTROFALAN PORAZ IZ 1493. OZNAČIO JE POČETAK ISCRPLJUJUĆEG STOGODIŠnjeg obrambenog rata protiv Osmanlija, ali i produbio krizu unutar hrvatsko-ugarskog kraljevstva, koje će početi odbrojavati svoja posljednja desetljeća...

Pljačkaški pohodi Osmanlija na Hrvatsko-Ugarsko Kraljevstvo intenzivirali su se u drugoj polovini XV. stoljeća, posebice nakon što su 1463. zauzeli velik dio Bosne. U svrhu obrane od tih napada hrvatsko-ugarski kralj Matijaš Korvin (1443. – 1490.), formirao je 1463. Jajačku i Srebreničku banovinu. Nakon njegove smrti došlo je do smjene na prijestolju, na kojem ga nasljeđuje Vladislav II. Jagelović (1456. – 1516.). Do nasljeđivanja nije došlo mirnim putem pa su Frankopani nastojali iskoristiti tu situaciju kako bi vratili Senj, a u Slavoniji su se pristaše novog kralja sukobljavale s pristašama Maksimilijana I. Habsburškog (1459. – 1519.), koji je pravo na krunu polagao na temelju ugovora svojeg oca Fridrika III. (1415. – 1493.) i Matijaša Korvina iz 1463. godine. Sukob je riješen 1491. mirom u Požunu.

PLJAČKA KAO PLAĆA

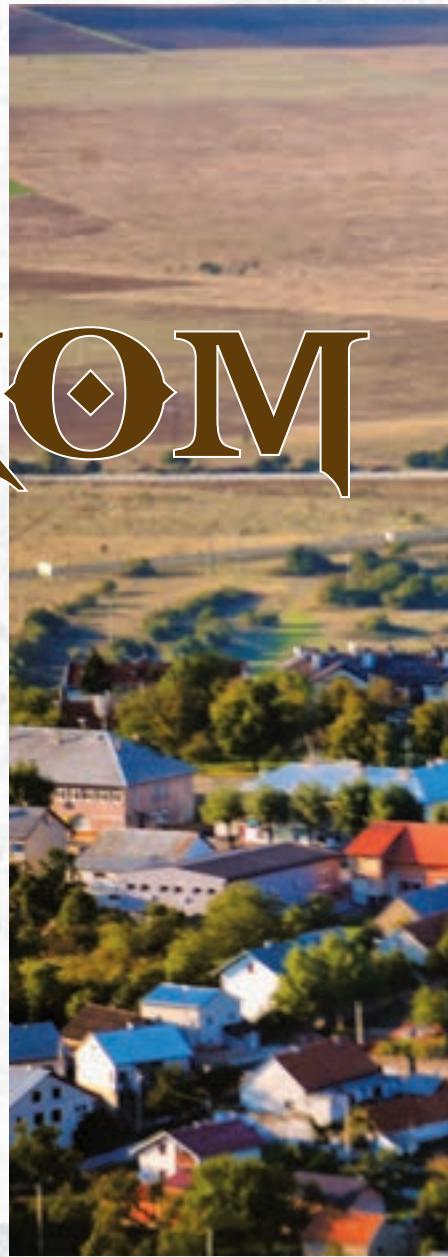
U vrijeme tih neprijateljstava Frankopani su bili na strani Maksimilijana, a zaratili su s banom Emerikom Derenčinom, Vladislavovim namjesnikom u Hrvatskoj. Frankopani su se stalno su-

Pogled na Udbinu i Krbaško polje, poprište bitke u kojoj je prije više od pet stoljeća izginuo "cvijet hrvatskog plemstva"

kobljavali i s Kurjakovićima, a upravo su te dvije plemićke obitelji imale posjede na najosjetljivijim mjestima za obranu od Osmanlija. U tako razjedinjenoj atmosferi hrvatsko se plemstvo teško moglo suprotstaviti njihovim napadima, koje su vršile postrojbe lake konjice zvane akindžije. Obilježja su im bila izbjegavanje otvorenog sukoba s protivničkom vojskom, pljačkanje i zastrašivanje stanovništva te hitrost i nepredvidivost tijekom pohoda. Visoku je motiviranost među te neredovite jurišne konjanike unosila činjenica da im je plijen koji bi tijekom upada oplačkali bio plaća. Njihovi upadi bili su samo uvod za kasniji napad regularnih postrojbi, i to nakon što bi dobro istražili i opisali teren koji je bio u planu za osvajanje.

Usprkos razjedinjenosti hrvatskog plemstva i ne baš organiziranoj obrani, često se događalo da bi se akindžijama prilikom povratka iz pljačkaških pohoda postavila uspješna zasjeda. Jedan je od primjera i događaj iz jeseni 1491., kad su dočekani u klancu Vrpilama blizu Korenice i teško poraženi, s više od tisuću ubijenih i oslobođenim

robljem. Premda Osmanlije nakon tog događaja pune dvije godine nisu vršile upade na hrvatski teritorij, hrvatska plemićka vojska predvođena banom Emerikom Derenčinom, njegovim sinom Mirkom, jajačkim banom Jurjem Vlatkovićem, knezovima Frankopanima, Petrom II. Zrinskim, Karлом Gusićem, Ferdinandom Berislavićem te brojnim drugim feudalcima i seljacima, odlučila je napasti osmanlijsku vojsku koja se vraćala s pljačkaškog pohoda iz Kranjske i Štajerske. Prijе nego što su ih hrvatske snage dočekale na Krbaškom polju, Osmanlije

Josip BULJAN, Foto: Davor KIRIN

su vraćajući se opustošile grad Modruš (blizu Ogulina) u vlasništvu Frankopana. Cilj osmanlijske vojske predvođene Jakub-pašom bio je što prije s robljem i plijenom doći u Bosnu, stoga su banu Derenčinu ponudili novac kako bi oduštoao od nauma da ih napadne i kako bi neometano prešli u Bosnu. Pregovori su propali pa je 9. rujna 1493. došlo do Bitke na Kravskom polju kraj Udbine.

POBJEDA MALOBROJNIJIH

Usprkos upozorenjima kneza Ivana Frankopana i prijedlozima da se osmanlijska vojska napadne na brdo-

vitim područjima te tako iskoristi brojnost pješaštva, ban Derenčin odlučio je ući u bitku na otvorenom polju. Loše odabранa taktika dovela je do strahovitog poraza jer su bolje opremljeni i uvježbani osmanlijski konjanici vještima manevrima u potpunosti svladali slabo naoružane hrvatske konjanike, a pješake pomeli strelovitim upadima iz šumskih zasjeda. Premda ih je bilo manje, oko osam tisuća, akindžije su odnijele nadmoćnu pobjedu. Hrvatske snage činilo je oko tri tisuće konjaničaka, dvije tisuće pješaka i sedam-osam tisuća slabo naoružanih seljaka. Velik

je broj plemića poginuo, a među njima bili su i Ivan Frankopan, Petar II. Zrinski i Juraj Vlatković. Ban Emerik Derenčin odveden je u ropstvo gdje je, navodno svaki put kad bi htio jesti, za stol umjesto hrane dobivao glavu svojeg poginulog sina. U zatočeništu je nakon nekog vremena i umro. Zbog katastrofalnog poraza na Kravskom polju, kroničari su zaključili da je u toj bitki poginuo "cvijet hrvatskog plemstva", a u narodu je ostala upamćena kao Kravovo polje. Nakon Kravске bitke ostatku hrvatskog plemstva bilo je jasno da se samostalno ne može obraniti od Osmanlija, nego da pomoći treba potražiti u inozemstvu. Kravска bitka označila je početak iscrpljujućeg stogodišnjeg obrambenog rata protiv Osmanlija, ali i produbila krizu unutar Hrvatsko-Úgarskog Kraljevstva, koje će početi odbrojavati svoja posljednja desetljeća. ■

U prethodnom broju Hrvatskog vojnika završen je pregled transkripta četvrtog sastanka šestorice predsjednika tadašnjih jugoslavenskih republika, koji je održan 18. travnja 1991. na Ohridu u Makedoniji. Peti sastanak u nizu održan je 29. travnja te godine u Cetinju u Crnoj Gori. Sadržaj transkripta tog sastanka opet pokazuje razlike u ponuđenim rješenjima, odnosno sadržaju referendumskog pitanja o budućnosti Jugoslavije, prije svega između srpskog predsjednika Slobodana Miloševića, koji se zalagao da se referendumom "omogući pravo svakog jugoslovenskog naroda na

Rekao je da ima tu nesreću da je prisutan na sjednicama Predsjedništva SFRJ u kojem sve više raste otpor prema ovakvim susretima. Nakon uvodnog govora riječ je dao predsjedniku Tuđmanu, koji je predstavio hrvatsku odluku o referendumu i rekao da je već dogovoren da se referendum treba provesti do kraja svibnja, da je bilo govora o sadržaju referendumu te da neće proći pristup koji "ne vodi računa o realnostima republika". Također je rekao:

S obzirom na ta iskustva, na dosadašnje dogovore, pa i na posebne okolnosti sa kojima se mi u Hrvatskoj susrećemo, mi smo donijeli odluku

sva građanska prava Srbima i pripadnicima drugih nacionalnosti u Hrvatskoj, može stupiti u savez suverenih država s drugim republikama, prema prijedlogu Republike Hrvatske, Republike Slovenije, za rješenje državne krize SFRJ-ota. Odgovor DA - NE.

- Drugo, jeste li za to da Republika Hrvatska ostane u Jugoslaviji kao jedinstvenoj saveznoj državi, prema prijedlogu Republike Srbije i Socijalističke Republike Crne Gore za rješenje državne krize SFRJ-ota. DA - NE. Četvrto, referendum će provesti republičke općinske komisije za

prijedloge pa i pritisak da postavimo jedno jedino pitanje da li smo za punu samostalnost Republike Hrvatske za razdruženje sa Jugoslavijom. Smatrali smo da ovakvim pitanjima dajemo prilog zajedničkim naporima za rješavanje krize i da u biti dobivamo volju građana za daljnju politiku hrvatskog vrhovništva. S time je, što se nas u Hrvatskoj tiče, završena rasprava o referendumu. Mi ga provodimo i očekujemo rezultate referendumu.

Slovenski predsjednik Milan Kučan rekao je da se slovenski stvari nisu mijenjali od onog što je bilo rečeno na Brdu kod Kranja i

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

PRILOZI ZA RAZUMIJEVANJE PROCESNE SASTANCI ŠESTORICE PREDSJEDNIŠTVA

samoopredjeljenje u slučaju da njegovim interesima ne odgovara odluka većine građana u Republici u kojoj žive", i hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana, koji je smatrao da se referendumom odlučuje o pravu republike na samoodređenje, odnosno samo građana koji žive u pojedinoj republici. Na takvu raspravu reagirao je slovenski predsjednik Milan Kučan, naglasivši kako je važno odrediti se prema statusu republike, istaknuvši pritom stajalište Slovenaca da je Slovenija suverena republika, što je bilo u skladu i sa stavom predsjednika Tuđmana o tom pitanju.

Domaćin Momir Bulatović predložio je da se u okviru dnevnog reda posebna pažnja posveti nastavku razmatranja pitanja referendumu.

s kojom ste vjerojatno upoznati, no, ja ću vas ovdje i upoznati s njome. Ta odluka o referendumu Hrvatske glasi ovako:

U svezi s pregovorima o razrješenju državne krize u SFRJ, a radi utvrđenja i ostvarenja volje hrvatskog naroda i svih građana Republike Hrvatske, temeljem članka 98. i 87. Ustava Hrvatske, članka 3. Zakona o referendumu, donosim odluku o raspisu referendumu. Rimsko jedan. Raspisuje se referendum u Republici Hrvatskoj, drugo, referendum će se održati dana 19. svibnja 1991., treće rimsko, na referendumu će građani odgovoriti na pitanje:

- Prvo, jeste li za to da Republika Hrvatska kao suverena i samostalna država koja jamči kulturnu autonomiju i

provedbu referendumu, (a) ustavnost i zakonitost republičkog referendumu nadzire Ustavni sud Republike Hrvatske.

Peto, ovu odluku objaviti u Narodnim novinama.

Predsjednik Republike Hrvatske, potpis predsjednik Vlade.

Prema tome to je odluka Hrvatske koja kod nje ostaje.

Mislim da smo udovoljili zajedničkom dogовору да одговоримо на pitanje jesu li građani za to da prihvate prijedlog da se ostane (u sastavu) jedinstvene jugoslavenske države kao savezne federalne države ili pak za to da se između suverenih samostalnih država ostvari savez.

Mi smo donijeli takva dva pitanja, unatoč tome što smo imali iz gotovo svih opozicionih stranaka

Ohridu, odnosno da je plebiscit u Sloveniji proveden, a ako bi došlo do realnih izgleda za osnivanje nove zajednice suverenih država, Slovenija bi vjerojatno i tu odluku stavila na novi plebiscit.

Predsjednik Predsjedništva BiH Alija Izetbegović rekao je da će, što se tiče Bosne i Hercegovine, najvjerojatnije referendum organizirati tako da dobiju odgovore na dva pitanja:

- jeste li za suverenu i nedjeljivu Bosnu i Hercegovinu u sastavu jugoslavenske zajednice - kako građani Bosne i Hercegovine vide Bosnu i Hercegovinu u budućoj jugoslavenskoj zajednici.

Dakle, vide li je (građani BiH), kao savez država ili saveznu državu. Makedonski predsjednik Kiro Gli-

gorov rekao je da sad ne može de-
cidirano odgovoriti kako će glasiti
definitivna formulacija pitanja jer
to moraju utvrditi dalnjim konzultacijama u Skupštini Makedo-
nije. Rekao je i da pozdravlja način
formuliranja pitanja u hrvatskom
referendumu.
Srbijanski predsjednik Milošević
opet je zauzeo suprotnu pozici-
ju i rekao da su danas daleko od
onoga što se postiglo u Kranju,
pa čak i daleko od opredjeljenja
da se ide na demokratski put s
pregovorima, jer: "(...) u Kranju je
najvažniji postignuti rezultat bio
da su svi bili suglasni da se o tako
važnim pitanjima osigura izjaš-
njavanje referendumu, ali od tada
do danas u Sloveniji, Makedoniji i
Hrvatskoj stvorena je situacija
koja ideju o neposrednom izjašnja-
vanju naroda i građana Jugoslavije
dovodi u pitanje." Polazi od toga

Pritom se osvrnuo na govor predsjed-
nika Tuđmana (dijelovi izlaganja):
*Ja sam zabeležio ovo pitanje, koje je
izneo Franjo Tuđman i jednostav-
no jedan za sebe komentar. Ovde
govorimo otvoreno. To Hrvatsko
pitanje za referendum se obraća
praktično samo jednom narodu,
hrvatskom, a ostali su građani.
Znači, drugim jugoslovenskim na-
rodima, na ovakav način, u Hrvat-
skoj se ne priznaje ni to svojstvo,
ni pravo na izjašnjavanje, ni pravo
na samoopredeljenje. Time bi se, po
mom mišljenju, vršila jedna nacio-
nalna majorizacija, što sigurno ne
bi vodilo jednom mirnom i demo-
kratskom putu razrešenja krize.
Po sebi se razume i to, da će se
pravo naroda na samoopredeljenje
i upotrebiti onda kada se neki od
jugoslovenskih naroda nađe pred
odlukom koja znači njegovo držav-
no, političko, pravno i ekonomsko*

*u slučaju da njegovim interesima
ne odgovara odluka većine građa-
na u Republici koji žive.*

Predložio je svoje inačice referen-
dumskih pitanja:

*„...bilo bi logično da pitanje bude da
li ste za očuvanje Jugoslavije, kao
zajedničke države ravnopravnih
građana naroda i republika, ili da
vaša republika postane suverena i
nezavisna država izvan Jugoslavije,
s tim što bi ovo prvo moglo da
se formuliše da li ste da vaša republika,
tu se upotrebni ime Republike,
ostane ravnopravna republika u
Jugoslaviji kao zajedničkoj državi
ravnopravnih naroda i građana
i ovo drugo, ili da vaša republika
postane suverena i nezavisna država
izvan Jugoslavije...“*

Makedonski predsjednik Gligo-
rov rekao je da u Makedoniji ne
žele da pitanje glasi "Jeste li za
otcjepljenje", nego da žele preu-

voditi to u diskusiju. Jer, u stvari,
ako se pogleda dobro sadržaj te
diskusije, diskusije kako sačuvati
odnose u Jugoslaviji koji pogoduju
interesima jednog naroda. I, što
se Slovenije tiče, mi smo rekli da
u takvim odnosima ne želimo više
živjeti. I, ako je to tako, onda je bolje
da razgovor o takvoj zajednici ne
opterećujemo mi svojim stavovima,
jer mi interesa u takvoj zajednici
živjeti nemamo.

I zato je moj predlog, iz principijel-
nih, iz ovih razloga političkog opor-
tuniteta, da ostavimo mi diskusiju
o Jugoslaviji za druga vremena i
drugima, a da mi riješimo pitanje
ove krize, naravno, ako je moguće
sporazumjeti se oko toga što su
danasa republike. Ako se oko toga
ne možemo sporazumjeti, onda na-
ravno to je jalova diskusija. Jer me
je iznenadilo na Ohridu odgovor
posljednji Miloševića, da republi-

ESA RASPADA DRUGE JUGOSLAVIJE EDNIKA BIVŠIH REPUBLIKA SFRJ (VII. DIO)

da se ne može odlučivati drukčije
nego na način na koji se mijenja
Ustav Jugoslavije, donošenjem
odgovarajućeg ustavnog zakona
ili na sličan način. Za njega refer-
endum ima smisao da građani
i narod Jugoslavije ostvare svoje
pravo da priopće svoj stav o pi-
tanjima svoje budućnosti i da se
onda polazeći od njihova stava u
Ustavom predviđenoj proceduri
taj stav u tijelima Jugoslavije
pretvori u ustavnu normu. Prema
njegovu mišljenju, zamijenjene su
teze na dvama temeljnim mje-
stima: "Tko se izjašnjava na refe-
rendumu i gdje se donosi odluka,
odnosno izjašnjavaju li se građani
ili jugoslovenski narodi, postoji li
Jugoslavija, njezin Ustav i njezini
organji i donose li se odluke u re-
publikama."

razdvajanje u različite države,
čime njegovi interesi kao naroda
bivaju dovedeni u pitanje.
Dakle, po mom mišljenju, važna je
dilema da li se izjašnjavaju građani
ili narodi, jer se u suštini moraju
izjašnjavati i građani i narod.
Ne može se dakle, pod parolom
sprečavanja nacionalne ma-
jorizacije u Jugoslaviji, osporavati
izjašnjavanje svih građana Jugo-
slavije, istovremeno zalagati za
nacionalnu majorizaciju na nivou
republike, na što se u suštini svodi
nepoštovanje principa koje je Mo-
mir predložio.

Iz svih tih razloga, ja [sam] se od
početka razgovora zalagao za re-
ferendum kao oblik neposrednog
izjašnjavanja svih građana, i isto-
vremeno pravo svakog jugosloven-
skog naroda na samoopredeljenje

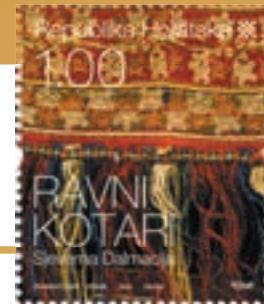
ređenje sadašnje jugoslavenske
zajednice u onom smislu u kojem
se raspravljalo u Kranju.
Nakon stanke svoj je stav iznio
slovenski predsjednik Kučan
(isječci izlaganja):

*Pa evo, ja bih ponovo predlagao
ono što sam već danas predložio
da mi ipak postavimo ovo pita-
nje referendumu i da idemo na
pitanja koja ne možemo izbjegći, i
koja ne možemo izbjegći i poslije
sproveđenja ovih referendumu.
Jer, slušajući sada predsjednika
Miloševića, mislim potpuno jasno
da to nije diskusija o referendu-
mu. Nego, to je diskusija o našem
razumijevanju Jugoslavije, smisla
njenog postojanja i razloga za njen
nastanak, a tu su razlike. Od svega
početka i mislim, nema smisla na
svakom pitanju do koga dođemo*

ke sada nisu suverene. Ja nemam
ništa protiv toga. Ako se u Srbiji
smatra da Srbija nije suverena re-
publika, ali mi smo Slovenci čitavo
vrijeme, od 1974. godine, smatrali,
kao i ranije, odavno da je Republika
[Slovenija], suverena republika,
koja [je] dio svojih funkcija, u svom
i zajedničkom interesu prenijela na
saveznu državu i sada se radi o pi-
tanju vraćanja tih funkcija natrag
na republiku kao suverenu državu.
Dakle, ako to nije jasno, onda ćemo
i o drugim pitanjima razgovarati.
Mišljenje da su republike suverene
bio je i stav predsjednika Tuđma-
na, čiji će se govor o tome prika-
zati u slijedećem broju Hrvatskog
vojnika. (Sadržaj izvora preuzet
od: Roman Domović, *Informacijske
operacije u medijskom prikazu
Domovinskog rata.*) ■

3. gardijska brigada Kune ustrojena je krajem travnja 1991., na temelju Zapovijedi ministra obrane Republike Hrvatske i s domicilom u Slavoniji i Baranji

Kune su početkom 1993. sudjelovale u operaciji Maslenica, a do kraja godine bile su glavni nositelj borbenih djelovanja u zadarskom zaledu

Ivo AŠČIĆ

FILATELIA

MARKE - 3. GARDIJSKA BRIGADA KUNE

U sklopu serije "Hrvatski Domovinski rat" izdana je sredinom ožujka marka kojom se obilježava slavni put 3. gardijske brigade Kune. Brigada je ustrojena 29. travnja 1991. na temelju Zapovijedi ministra obrane Republike Hrvatske i s domicilom u Slavoniji i Baranji. Temelj za ustroj pješačkih bojni bio je u dijelu policijskih postrojbi MUP-a RH, koje su već bile formirane u istočnoj Hrvatskoj. U Osijeku je već bila ustrojena 1. pješačka bojna, u Vinkovcima 2. pješačka bojna, u Slavonskom Brodu 3. pješačka bojna i u Vukovaru 4. pješačka bojna. Od samog početka Brigada djeluje na svim slavonskim bojištima u gašenju oružane pobune protiv ustavnog poretku RH. Dolaskom

UNPROFOR-a početkom 1992., Kune odlaze braniti Posavinu, gdje borave do kraja godine. Miljenko Kolobarić, umirovljeni vojnik HV-a, potpisuje tekst koji prati marku 3. gardijske brigade Kune: "U vojno-redarstvenoj operaciji Bljesak 3. gardijska brigada bila je nosilac na glavnom smjeru napada Novska - Okučani te je svoju zadaću oslobađanja uspješno obavila u dva dana. Za vrijeme Oluje 3. gardijska brigada sudjelovala je u provedbi operacije Feniks u obrani istočne Slavonije od mogućih eventualnih napada srbočetničkih snaga, osobito na grad Osijek i Vinkovce. U borbenim djelovanjima tijekom Domovinskog rata poginulo je 368 pripadnika Brigade, ranjenih je 1088, a 11 pripadnika još

uvijek se vode kao nestali. Brigada je odlikovana Redom Nikole Šubića Zrinskog te Redom kneza Domagoja s ogrlicom kao najvišim vojnim odličjem za iskazano junaštvo svojih pripadnika u Domovinskom ratu tijekom stvaranja hrvatske države." Naziv 3. gardijske brigade Kune povezan je s hrvatskim, odnosno slavonskim grbom, koji prikazuje kunu još od 1496. godine. Na grbu RH kuna se nalazi iznad štita, u povijesnom grbu Slavonije, gdje između greda u crvenom polju lagano stupa nalijevo. Kuna je i novčana jedinica RH. Primjerice, na kovanicama od 1, 2 i 5 kuna ona stupa nadesno, za razliku od hrvatskog grba te amblema 3. gardijske brigade, gdje stupa nalijevo. ■

Na području Vinkovaca snage 2. pješačke bojne nosile su se s teretom agresije usmjerene prema Nuštru, Ceriću, Marincima, Bogdanovcima, Deletovcima i Jarmini

Kuna je manja brza zvijer fina krzna, izduljena tijela i kratkih nogu. Danju boravi u šupljim deblima, a noću je aktivna

Hrvatsku su 2018. u osvajanju natjecanja Davis Cup predvodili Marin Čilić, Borna Čorić i Ivan Dodig

Tenis kao olimpijski sport na marki Kirgistana iz 2016.

POBJEDNICI NATJECANJA DAVIS CUP

"Čuvajte dobro ovu marku! Bez nje bi mogao pasti u zaborav jedan od najvećih uspjeha sportaša Republike Hrvatske. I to uspjeha na kvadrat – jer naši su tenisači srebrnu 'salatarnu' digli dva puta u zrak – 2005. i 2018. – posljednje godine natjecanja po originalnoj formuli," tim tekstom počinje priču o marki "Hrvatska – pobjednik Davis Cupa 2018.", jedan od najboljih hrvatskih sportskih novinara Mićo Dušanović. Marka su izdane krajem ožujka u prigodnom poštanskom bloku od dviju maraka, a motiv prikazuje proglašenje pobjednika Davis Cupa. Ta je marka već treća po redu kojom se predstavlja hrvatski uspjesi tijekom 2018. Markom se također obilježava i kraj natjecanja Davis Cup. Odsad će se sve svoditi na finalni turnir, koji će trajati jedan tjedan krajem godine. Tradicija i najteži izazovi ustuknuli su pred komercijalnom stranom sporta. Povijest natjecanja veže se uz početak XX. stoljeća i harvardskog studenta Dwighta F. Davisa (1879. – 1945.), koji je naručio veliku srebrnu zdjelu, originalno predviđenu za

posluživanje salate (danas poznata "salatara"), kao nagradu pobjedniku teniskog susreta Sjedinjenih Američkih Država i Velike Britanije. Tad nije bio svjestan da je tog trenutka postao besmrтан, a njegova formula dvoboja nacija bila je i ostala jedna od najtežih na putu prema pobjedi. Magnetska privlačnost natjecanja osvojila je gotovo cijeli svijet. Zbog toga je dolazak do vrha postajao sve teži i teži: trebala je reprezentacija koja će igrati četiri puta godišnje, a igrači su morali biti zdravi, spremni putovati u sve krajeve svijeta, u nekoliko dana prilagoditi se novoj podlozi, vremenskoj zoni, visinskoj razlici, bučnim navijačima. Tenisači – vukovi samotnjaci – postajali su dio tima, igrali su za svoju zemlju. Rijetki bi došli do kraja, još ih je manje ponovilo uspjeh s različitim generacijama tenisača, a nitko iz tako male zemlje kao što je Hrvatska. Samo je deset nacija od prvog natjecanja 1900. dva ili više puta osvojilo srebrni pehar. U sto šest godina bilo je samo 15 pobjednika.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 52. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS
za popunu dužnosti

1. vojni savjetnik Republike Hrvatske pri Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju, Ujedinjenim narodima i međunarodnim organizacijama i vojni izaslanik Republike Hrvatske u Republici Austriji i Slovačkoj Republici sa sjedištem u Beču, ustrojbeni čin: brigadir

Uvjeti:

- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij u trajanju od najmanje tri godine, društvenog, humanističkog, tehničkog ili prirodnog smjera
- znanje njemačkog jezika: STANAG 2222
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- najmanje treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
- sigurnosno uvjerenje: NATO SECRET.

Poželjni uvjeti:

- međunarodni tečajevi iz područja diplomacije
- radno iskustvo na poslovima međunarodne obrambene suradnje.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: siječanj 2020.

2. vojni izaslanik Republike Hrvatske u Francuskoj Republici, Kraljevini Španjolskoj i Portugalskoj Republici sa sjedištem u Parizu, ustrojbeni čin: brigadir

Uvjeti:

- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij u trajanju od najmanje tri godine, društvenog, humanističkog, tehničkog ili prirodnog smjera
- znanje francuskog jezika: STANAG 3333
- znanje engleskog jezika: STANAG 2222
- najmanje treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
- sigurnosno uvjerenje: NATO SECRET.

Poželjni uvjeti:

- međunarodni tečajevi iz područja diplomacije
- radno iskustvo na poslovima međunarodne obrambene suradnje.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: veljača 2020.

3. vojni izaslanik Republike Hrvatske u Republici Turskoj i Republici Azerbajdžanu sa sjedištem u Ankari, ustrojbeni čin: brigadir

Uvjeti:

- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij u trajanju od najmanje tri godine, društvenog, humanističkog, tehničkog ili prirodnog smjera
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- najmanje treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
- sigurnosno uvjerenje: NATO SECRET.

Poželjni uvjeti:

- međunarodni tečajevi iz područja diplomacije
- radno iskustvo na poslovima međunarodne obrambene suradnje.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: lipanj 2020.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

S kandidatima koji ispunjavaju uvjete provest će se individualni razgovor na hrvatskom i engleskom jeziku s pitanjima vezanim uz dužnost.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Staničićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 (četrnaest) dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

MULTIMEDIJA

Apple odustao od bežičnog punjača?

Apple je 2017. najavio razvoj vlastitog bežičnog punjača, koji bi trebao istodobno puniti više uređaja. AirPower se trebao pojaviti na tržištu još prošle godine, no zasad ništa od toga. Dio inženjera otpočetka je upozoravao kako taj punjač nikad neće zaživjeti jer ima velikih problema s pregrijavanjem. Apple je nedavno objavio kako je zaključeno da bežični punjač baterija AirPower ne može postići visoku razinu standarda. Odlučio je stoga otkazati cijeli projekt, ali nisu izneseni konkretni razlozi. Odustajanje od tog modela vjerojatno ne znači i prestanak razvoja novih uređaja za bežično punjenje iPhonea, Apple Watcha i AirPodsa. Zanimljivo je da je na kutiji nove generacije nedavno predstavljenih bežičnih slušalica AirPods prikazan upravo Appleov bežični punjač, što ukazuje na to da su u tvrtki do zadnjeg trenutka vjerovali kako

mogu riješiti probleme s AirPowerom. Što se korisnika Appleovih uređaja tiče, svi oni koji su čekali dolazak AirPowera kako bi telefo-

ne, satove i slušalice punili bežično moraju se okrenuti drugim rješenjima i uređajima drugih kompanija.

Utrka za 5G

Južna Koreja pokrenula je 3. travnja u 23 sata po lokalnom vremenu nacionalnu mobilnu mrežu 5G i postala prva u svijetu koja je uvela tu superbrzu bežičnu tehnologiju. Mrežu imaju tri najveća operatera: SK Telecom,

KT i LG Uplus. Bila je to svojevrsna utrka koju je inicirao američki Verizon, najavivši da bi mogao biti prvi koji bi uveo 5G. Na koncu je to i učinio u Chicago i Minneapolisu istog dana prema američkom vremenu, čak tjedan prije

dogovorenog roka, no Korejci su bili dva sata brži. Usluga je za javnost bila dostupna u petak, 5. travnja. 5G mreža trebala bi biti 20 puta brža od 4G, a to, primjerice, omogućuje skidanje cijelog filma s interneta u sekundi.

Beatsove bežične slušalice

Beats je predstavio nove bežične slušalice Powerbeats Pro. Imaju silikonske nastavke za ugodnije nošenje i dio koji ide s vanjske strane ušne školjke radi stabilnosti. Otporne su na vodu i znoj, a dolaze s kutijicom, koja osim za spremanje kad nisu u uporabi, služi i za punjenje. Koriste najnoviji Appleov H1 čip, koji je i u drugoj generaciji AirPod-

sa. Slušalicama možete bez pomoći ruku aktivirati virtualnog pomoćnika Hey Siri, no i druge pomoćnike koji nisu Appleovi. Poput AirPodsa, Powerbeats Pro imaju značajku paljenja i stanke kad se stave ili izvade iz uha. Svaka slušalica ima vlastite kontrole za jačinu zvuka, koje služe i za kontrolu reprodukcije, a može se koristiti samo jedna ili obje. Ba-

terija omogućuje devet sati reprodukcije glazbe uz jedno punjenje, a uz kutijicu za punjenje možete do 24 sata uživati u dobrim ritmovima. Kutijica se napaja s pomoću Lightning konektora, a dobra je vijest što je u pakiranju Appleov Lightning kabel, u slučaju da imate Android, a ne Appleov uređaj s kojim će se koristiti. Cijena je oko 220 eura.

Najbolja kamera na pametnom telefonu

Huawei se pohvalio kako je TIPA (Technical Image Press Association), nagradila njegov pametni telefon P30 Pro titulom jednog od najboljih proizvoda 2019. godine, uz komentar kako je riječ o najboljem takvom uređaju u segmentu fotografije. To je treća godina zaredom da Huaweijeva serija P dobiva takvo priznanje. Uređaj P30 Pro opremljen je četverostrukom Leica kamerom, uz mnoštvo inovacija – uključujući RYYB filter boja i peterostruki optički zoom. Naglasak je stavljen i na 40-megapikselski SuperSpectrum senzor i 20-megapikselsku ultraširokokutnu kameru uz stabilizirani SuperZoom objektiv. Treba spomenuti i potpuno novu, četvrtu ToF (Time of Flight) kameru koja primarno snima dubinu radi boljeg bokeh efekta. Optički stabilizirani objektiv ima žarišnu dužinu od 27 milimetara te najveći otvor blende f/1,6, a tu su i 20-megapikselsna i 16-milimetarska ultraširoka opcija te stabilizirani peterostruki telefoto objektiv. Razvoju uređaja pridonijela je suradnja tvrtki Huawei i Leica.

Ručni sat, ali i mobitel

Nubia Alpha, hibrid dvaju pametnih uređaja: sata i telefona, koji je Nubia predstavila na MWC-u, može se od 8. travnja nabaviti u Kini. Trebao bi imati sve mogućnosti pametnog telefona, ali nosi se kao ručni sat. Dakle, Nubia Alpha može samostalno

upućivati pozive, fotografirati, reproducirati videozapise.... Ima Snapdragon Wear 2100 čipset, gigabajt RAM-a, osam gigabajta interne memorije i bateriju kapaciteta 500 mAh. Na prednjoj desnoj strani ima 5-megapikselsnu kameru s f/2.2, a tipke su također na

desnoj strani. Radi na prilagođenom Android softveru, ima OLED zaslon od svega četiri inča i razlučivost 960 x 192 piksela, što je malo za pametni telefon, ali dovoljno za sat. Cijene će, ovisno o modelu, iznositi između 450 i 650 eura.

WEB-INFO

www.notredamedeparis.fr/en

Vijest o strašnom požaru koji je oštetio Notre-Dame obišla je cijeli svijet, zajedno s dramatičnim snimkama plamena koji je, nažalost, srušio toranj, najstariji dio te srednjovjekovne katedrale. Kolika je kulturna šteta u pitanju jasno je kad se podsjetimo da početak gradnje zgrade u stilu francuske gotike seže u 1163. godinu. Notre-Dame vjerojatno nikad neće biti kao prije, ali barem iz poštovanja vrijedi posjetiti njezinu službenu web-stranicu. Kako smo i očekivali, kvalitetna je i dobro dizajnirana, sa svim sadržajima koji opisuju njezinu bogatu povijest. Tu su i prilozi o aktivnostima koje Katolička crkva i šira zajednica organiziraju u katedrali. Ono što je najljepše i najzanimljivije jest pregled vrijednih umjetnina koje su se ondje nalazile. Nadamo se da su većinom spašene, a očekujemo da će stranica ubuduće nuditi i svježe vijesti o tome kakva je situacija i koje su posljedice požara. Pitanje je kad ćete, čak i ako odete u Pariz, moći obići Notre-Dame, stoga ćete se morati osloniti na internet....

D. VLAHOVIĆ

Časopis **HRVATSKI VOJNIK** s vama je od 1991.

Odsad i na društvenim mrežama.

Pratite naše
objave...

facebook.com/HrvatskiVojnikMagazin
twitter.com/HrvVojnik

Gledajte naše
filmove...

Čitajte nas
i pronadite
najveći izbor
fotografija iz
OSRH...

www.hrvatski-vojnik.hr

Sve što vas zanima pitajte nas...
hvojnik@msh.hr

